

نفوذ در نظام جمهوری اسلامی ایران؛ چگونگی نفوذ و چگونگی مقابله با آن، فراترکیب آثار بومی

احمد قلی پور^۱

مجید مختاریان پور^{۲*}

سید مجتبی شهرآیینی^۳

چکیده

پدیده نفوذ یکی از مهم‌ترین حربه‌های دشمنان نظام جمهوری اسلامی ایران برای ضربه زدن به کشور از پیش از پیروزی انقلاب اسلامی تاکنون بوده است. در زمینه چگونگی نفوذ در نظام جمهوری اسلامی ایران و راه‌های مقابله با آن تاکنون پژوهش‌های متعددی در کشور صورت گرفته است که پژوهش حاضر به فراترکیب این آثار پرداخته است تا به دو پرسش کلیدی چگونگی نفوذ و چگونگی مقابله با آن در بستر جمهوری اسلامی ایران پاسخ دهد. دلیل به کارگیری روش کیفی فراترکیب امکان تحلیل نظام‌مند یافته‌های مطالعات پیشین و ارائه چارچوبی جامع و بومی برای شناخت و مهار پدیده نفوذ بوده است. بر اساس یافته‌های پژوهش، نفوذ به مثابه یک تهدید چندلایه، پیچیده و هوشمند، در چهار مرحله اصلی پیش می‌رود: برنامه‌ریزی نفوذ، ورود از طریق دروازه‌ها و نقاب‌ها، اقدامات زیرساختی (کادرسازی، سکوسازی، شبکه‌سازی) و درنهایت، اثرگذاری در قالب ماتریسی چندسطحی از تکنیک‌ها، تاکتیک‌ها و راهبردهای خرد و کلان. در این فرایند، عوامل نفوذی نقشی محوری در هدایت و پیاده‌سازی اهداف نفوذ ایفا می‌کنند. مقابله مؤثر با پدیده نفوذ نیازمند رویکردی جامع، نظام‌مند و فراتر از اقدامات صرفاً امنیتی است. چنین مقابله‌ای با پذیرش واقعیت نفوذ آغاز شده و از طریق برنامه‌ریزی ضد نفوذ مبتنی بر خودشناسی و دشمن‌شناسی ادامه می‌یابد و درنهایت با رصد مداوم، مهار قاطع

۱. دکتری مدیریت دولتی، دانشکدگان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران Gholipour.Ahmad@ut.ac.ir

۲. استادیار گروه خط‌مشی‌گذاری و اداره امور عمومی، دانشکدگان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران
(نویسنده مسئول) mokhtarianpour@ut.ac.ir

۳. دانشجوی دکتری، گروه خط‌مشی‌گذاری و اداره امور عمومی، دانشکده مدیریت دولتی و علوم سازمانی، دانشکدگان مدیریت، دانشگاه تهران، تهران، ایران mojtabashahraini@ut.ac.ir

و پیشگیری هوشمندانه تکمیل می‌شود. در این میان، ارتقای سرمایه‌های فرهنگی، تقویت انسجام اجتماعی، گسترش آگاهی عمومی و طراحی سازوکارهای نهادی، از ارکان بنیادین مقابله با نفوذ به شمار می‌آیند. این پژوهش با ارائه چارچوبی مفهومی برای تحلیل ابعاد نفوذ و نیز اقدامات مقابله‌ای با آن، می‌تواند مبنایی نظری برای سیاست‌گذاری، آموزش و پژوهش‌های آتی در حوزه امنیت و حکمرانی امنیت فراهم سازد.

کلیدواژه‌ها: نفوذ، عوامل نفوذی، چگونگی نفوذ، چگونگی مقابله با نفوذ، فراترکیب

مقدمه

نفوذ، به‌ویژه در گفتمان امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، در سال‌های اخیر به‌عنوان یکی از جدی‌ترین تهدیدات موردتوجه قرار گرفته است؛ تهدیدی که در شرایط ناکامی دشمنان در اعمال فشارهای سخت‌افزاری، به ابزاری راهبردی برای تأثیرگذاری بر نظام تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و حکمرانی کشور از درون، بدل شده است (قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ بصیری و باقری، ۱۳۹۷). عمق و دامنه نفوذ دشمنان نظام جمهوری اسلامی ایران به حدی بوده است که برخی مسئولان ارشد امنیتی کشور صراحتاً نسبت به آن هشدار داده‌اند. ازجمله، وزیر اسبق اطلاعات، یونسی، در اظهارنظری صریح بیان کرد که «نفوذ موساد در بخش‌های مختلف کشور به حدی است که جا دارد همه مسئولین جمهوری اسلامی برای جان خودشان نگران باشند»^۱. این سطح از هشدار، نشان‌دهنده شدت و پیچیدگی تهدید نفوذ در لایه‌های مختلف حاکمیتی است.

فراتر از هشدارهای مقطعی، رهبر معظم انقلاب اسلامی نیز در طول چند دهه اخیر، بارها و با تعبیری صریح و هشداردهنده، مسئله نفوذ را یکی از اصلی‌ترین راهبردهای دشمن در جنگ نرم و ترکیبی دانسته‌اند. تأکید مکرر ایشان بر خطر نفوذ، به‌ویژه نفوذ فکری، فرهنگی و مدیریتی، جایگاه پراهمیت این پدیده در منظومه تهدیدات راهبردی علیه نظام جمهوری اسلامی ایران را نشان می‌دهد. با توجه به اینکه درک دقیق و چندلایه از چنین پدیده‌ای، نخستین گام در مسیر مواجهه مؤثر با آن است؛ شناخت دقیق و چندسویه پدیده نفوذ، به ضرورتی اجتناب‌ناپذیر برای حفظ امنیت ملی بدل شده است.

1. <https://www.ettelaat.com/news/100405>

پژوهش‌های بسیاری به بررسی ابعاد و مصادیق نفوذ پرداخته‌اند؛ برخی از دیدگاه نظری و مفهومی به تحلیل این پدیده اقدام کرده‌اند (مانند احمدیان، ۱۳۹۴؛ روحی و همکاران، ۱۴۰۱)، دسته‌ای دیگر به بررسی ابعاد مختلف نفوذ در اندیشه مقام معظم رهبری پرداخته و الگوهای مقابله‌ای مبتنی بر بیانات ایشان را استخراج کرده‌اند (مانند قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ گنج‌خانی، ۱۴۰۲)، گروهی بر واکاوی راهبردها و ابزارهای مقابله با نفوذ در حوزه‌های فرهنگی، اقتصادی، امنیتی و اطلاعاتی متمرکز بوده‌اند (مانند بصیری و باقری، ۱۳۹۷؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹) و دسته‌ای نیز به تحلیل گفتمانی، ساختاری یا تاریخی طرح نفوذ و ابزارهای آن پرداخته‌اند (مانند دهقانی، ۱۳۹۹؛ متقی، ۱۳۹۹؛ گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف).

با وجود اهمیت و گستردگی موضوع نفوذ، هنوز در فضای علمی کشور، تصویری شفاف، منسجم و جامع از چگونگی نفوذ و چگونگی مقابله با آن ارائه نشده است. هرچند حجم قابل توجهی از پژوهش‌ها در این حوزه تولید شده، اما بیشتر این آثار، پراکنده، دارای تکرارهای محتوایی یا مبتنی بر طبقه‌بندی‌ها و تعاریف ناهمگون هستند؛ امری که فهم یکپارچه و دقیق این پدیده را با دشواری مواجه ساخته است. به همین جهت فقدان یک چارچوب نظری-تحلیلی فراگیر که بتواند ابعاد مختلف نفوذ را به صورت هم‌زمان و نظام‌مند بررسی کند، یکی از خلأهای بنیادین مطالعات این حوزه به شمار می‌رود.

در این راستا، پژوهش حاضر تلاش می‌کند با بهره‌گیری از روش فراترکیب^۱، به بازشناسی سازمان‌دهی و تلفیق تفسیری یافته‌های مطالعات پیشین بپردازد و تصویری روشن، چندبعدی و منسجم از فرایندهای نفوذ و راهکارهای مقابله با آن ارائه نماید. لازم به ذکر است که دامنه این مطالعه صرفاً محدود به منابع فارسی زبان است، زیرا هدف اصلی آن، درک پدیده نفوذ در بستر خاص جمهوری اسلامی ایران است. تمرکز بر ادبیات داخلی، این امکان را فراهم می‌سازد تا تحلیل‌هایی متناسب با زمینه، ساختار، تهدیدات و گفتمان بومی ایران مورد استفاده قرار گیرد. افزون بر این، پژوهش‌های بومی در سال‌های اخیر، به‌ویژه در پی هشدارهای مکرر رهبر معظم انقلاب درباره تهدید نفوذ، رشد کیفی و

کمی قابل توجهی یافته است که زمینه مناسبی برای یک تحلیل جامع فراهم آورده است. براین اساس، پژوهش حاضر در پی پاسخ به این پرسش‌های اساسی است:

- نفوذ چگونه تحقق می‌یابد؟
- چگونه می‌توان با نفوذ مقابله کرد؟

هدف نهایی تحقیق، ارائه چارچوبی مفهومی، جامع و بومی برای فهم عمیق‌تر پدیده نفوذ در چارچوب امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران است؛ چارچوبی که بتواند به عنوان زیربنای نظری در سیاست‌گذاری، هشداردهی، آموزش و طراحی اقدامات مقابله‌ای مؤثر به کار گرفته شود.

پیشینه پژوهش

در این بخش، برخی از مهم‌ترین مطالعات بومی مرتبط با پدیده نفوذ پرداخته می‌شود. شایان توجه است که با توجه به ماهیت روش فراترکیب که مبتنی بر تحلیل نظام‌مند پژوهش‌های پیشین است، در بخش یافته‌ها به طور جامع به پیشینه پژوهشی پرداخته شده است و در این بخش تنها مهم‌ترین مطالعات بومی در این زمینه بررسی می‌گردد. گنج‌خانی (۱۴۰۲) در پژوهشی با روش توصیفی-تحلیلی به راهکارهای مقابله با نفوذ دشمن در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) پرداخته است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که راهکارهای قرآنی مقابله با نفوذ دشمن در جمهوری اسلامی ایران در حوزه اعتقادی عبارتند از: تقویت ایمان دینی با تمسک به اسلام و قرآن، ترویج عبادت و بندگی، دوری از هوای نفس و شهوت پرستی. در حوزه سیاسی، شناخت دشمن و روش‌های دشمنی با آن، حفظ استقلال و نفی سلطه، تقویت بنیه نظامی و رصد فعالیت‌های دشمن و در حوزه اجتماعی، تقویت خودباوری و حس اعتماد به نفس در مردم. در حوزه اقتصادی، توسعه و پیشرفت اقتصادی و اقتصاد مقاومتی که با شناخت و استفاده و بهره‌برداری از این راهکارهای ذکرشده تا حد زیادی شاهد مقابله و جلوگیری از رشد این تهاجمات خواهیم بود.

کوشکی (۱۳۹۹) به بررسی علل و فرایندهای طرح نفوذ و شاخص‌سازی چهره‌های ضعیف علمی در محافل دانشگاهی و همچنین راهکارهای پیشگیری از این سبک از نفوذ و مقابله با آن می‌پردازد. بر مبنای نتایج این پژوهش، فرایند شاخص‌سازی استادان ضعیف

دارای چهار مرحله شناسایی استادان مستعد مشارکت در طرح نفوذ، سنجش تمایل استادان ضعیف به مشارکت در طرح نفوذ و ایجاد جذابیت برای همکاری، عملیات شاخص سازی استادان جذب شده در طرح نفوذ و به کارگیری چهره های علمی ساخته شده است. راهکارهای مقابله با این پدیده شامل ترویج نقد و ارزیابی علمی در نظام آموزش عالی، گسترش آزاداندیشی در دانشگاه ها، بهینه سازی نظام رتبه بندی و ارزشیابی استادان دانشگاه است.

مطیعی، عترت دوست و سلطانی (۱۳۹۹) به گفتمان کاوی جریان های نفوذ فکری - فرهنگی دشمنان در عصر امیرالمؤمنین علی (علیه السلام) پرداخته اند. بر اساس نتایج به دست آمده، راهبرد عمده دشمنان برای نفوذ در جامعه اسلامی؛ موج آفرینی، هجمه وسیع تبلیغاتی، هیاهوی سیاسی، فریب افکار عمومی، تقدس آفرینی کاذب و سوء استفاده از جهل مردم بوده است.

دوستدار و ذوقی (۱۳۹۸) به بررسی مفهوم «نفوذ» در اندیشه سیاسی آیت الله خامنه ای (مدظله العالی) با روش تحلیل مضمون تمامی سخنرانی های آیت الله خامنه ای از سال ۱۳۶۸ تا سال ۱۳۹۷ پرداخته اند. نفوذ شامل انواع مختلف نفوذ فرهنگی، نفوذ سیاسی، نفوذ امنیتی و نفوذ اقتصادی است. در رابطه با شیوه های نفوذ دشمن، مهم ترین شیوه، رخنه در کشور از طریق رخنه در دستگاه های دولتی و خصوصی، به صورت شخصی یا جمعی و در انواع مختلف نفوذ است. هدف نفوذ دشمن را می توان به طور کلی در مفهوم نابودی خلاصه کرد. همچنین انگیزه اصلی نفوذ را می توان سلطه و ادامه تجربه تاریخی استکبار و استثمار دانست. راهکارهای مقابله با نفوذ دشمن، از دیدگاه مقام معظم رهبری، افزایش آگاهی، هوشیاری و شناخت نقشه نفوذ دشمن در ابعاد فرهنگی، سیاسی، امنیتی و اقتصادی است.

گوهری مقدم و کیانی مجاهد (۱۳۹۷) به نفوذ گفتمانی ایالات متحده آمریکا در جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اندیشه های مقام معظم رهبری می پردازد. ایشان نتیجه می گیرند که دیپلماسی عمومی یکی از مهم ترین راهبردها و ابزارهای پیاده سازی نفوذ گفتمانی آمریکا در جمهوری اسلامی ایران است و نحوه نفوذ گفتمانی توسط دیپلماسی عمومی ایالات متحده و ذیل برنامه هایی نظیر فعالیت های اطلاع رسانی، برنامه های پخش رادیو

و تلویزیونی بین‌المللی و اینترنتی، بهره‌گیری از فضای مجازی و شبکه‌های اجتماعی، برنامه آموزش زبان انگلیسی و بهره‌گیری از صنعت فیلم‌سازی هالیوود، طراحی و پیاده‌سازی می‌شوند.

ساوه‌درودی و تنهایی (۱۴۰۱) در مقاله‌ای با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، به واکاوی چیستی، چرایی و چگونگی نفوذ و راهکارهای مقابله با آن پرداخته‌اند. این پژوهش با رویکرد کاربردی و بهره‌گیری از تحلیل محتوا و الگوی سه‌سطحی فرکلاف، نشان می‌دهد که نفوذ در قالب دو محور فردی و جریانی برای استحاله نظام جمهوری اسلامی طراحی شده است. یافته‌ها بیانگر آن است که از منظر رهبری، استحکام درونی نظام، مراقبت آگاهانه مردم و مسئولان و حفظ وحدت و یکپارچگی از مهم‌ترین راهبردهای مقابله با این تهدید به شمار می‌آید.

مبانی نظری

در این بخش به ترتیب به تعریف مفهوم نفوذ، عرصه‌های نفوذ، ابعاد نفوذ، عوامل نفوذی، مبدأ نفوذ، مقصد نفوذ و اهداف نفوذ می‌پردازیم.

تعریف نفوذ

مفهوم نفوذ در لغت‌نامه وبستر به عنوان قدرت یا ظرفیت ایجاد یک اثر به صورت غیرمستقیم یا نامحسوس و بدون اعمال زور یا فرمان مستقیم تعریف شده است. در ادبیات مربوط به نفوذ نیز تعاریف متعددی از این مفهوم ارائه شده است. اکبری (۱۳۹۹) نفوذ را مدیریت راهبردی مجموعه‌ای از کنش‌های آشکار و پنهان نظام‌مند که هدف از آن‌ها تأثیرگذاری مستقیم یا غیرمستقیم بر فرایندهای گفتمانی و ساختاری جامعه هدف در راستای منافع و مقاصد مطلوب طراحان و مجریان است، تعریف می‌کند. احمدیان (۱۳۹۴) نفوذ را رویکرد و مجموعه اقداماتی تعریف می‌کند که به منظور تأمین کامل اهداف تهدید و جنگ به روشی سهل‌تر (از جنگ) و یا حداقل زمینه‌سازی تهدید، تسهیل و تسریع پیروزی در هر یک از انواع جنگ طرح‌ریزی و اجرا می‌شود. علوی و مجاهد (۱۳۹۶) نیز بیان می‌کنند که

نفوذ، عملیاتی از سوی دشمن برای ورود به قلمرو حریف و ضربه به امنیت ملی یک کشور، از درون است و معمولاً فرایندی دومرحله‌ای را شامل می‌شود:

- ورود یکی از عوامل چهارگانه دشمن (ابزار فنی، فکر، نیروی انسانی و ...) به داخل قلمرو حریف؛
- اقدام از طریق عوامل نفوذی در موضوعات مختلف (اعم از جمع‌آوری، خرابکاری، فریب و غیره).

عرصه‌های نفوذ

انواع نفوذ در عرصه‌های مختلف سیاسی (احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴)، اقتصادی (دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ احمدی، ۱۳۹۶؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴)، فرهنگی (تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴)، اجتماعی (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷؛ الف؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴)، نظامی (بیات، ۱۳۹۹؛ باقری چوکامی، ۱۳۹۶)، امنیتی (رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ احمدیان، ۱۳۹۴)، علمی و هنری (بیات، ۱۳۹۹) انجام می‌شود.

ابعاد نفوذ

نفوذ می‌تواند ابعاد گوناگونی داشته باشد:

- **مثبت یا منفی:** نفوذ می‌تواند مثبت یا منفی باشد. برای مبدأ نفوذ، تحت تأثیر قراردادن دیگران، اغلب، مثبت ارزیابی می‌شود ولی برای مقصد نفوذ بسته به اینکه نفوذ بیگانه به او کمک می‌کند یا به او آسیب برساند، نفوذ می‌تواند مثبت یا منفی باشد (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب). در این پژوهش تمرکز بر بعد منفی نفوذ است.
- **خودخواسته یا غیرخودخواسته:** گاهی اوقات برخی کشورها به دلایلی مانند خلأ قدرت (وابستگی یک جانبه) یا توافقات فی مابین (وابستگی متقابل) به صورت آگاهانه پذیرای نفوذ دیگر کشورها می‌شوند و گاهی نیز بدون اینکه بخواهند تحت نفوذ قرار می‌گیرند (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب).

- **کند یا سریع:** فرایندهای نفوذ با سرعت‌های مختلفی اتفاق می‌افتند. گاهی عامل نفوذی، به دلایلی مانند غفلت مقصد نفوذ، به سرعت وارد می‌شود و اثر می‌گذارد ولی نفوذ اغلب به صورت تدریجی رخ می‌دهد، به طوری که فرد یا سامانه هدف به تدریج تحت تأثیر قرار می‌گیرد بدون اینکه متوجه تغییرات اساسی شود (فیض و همکاران، ۱۳۹۴).
- **موقت یا دائمی:** گاهی فرایند نفوذ با انجام یک اقدام تروریستی پایان می‌یابد، اما تلاش‌ها برای نفوذ، اغلب خصلتی دائمی و پایدار دارند؛ به این معنی که کنشگران نظام اجتماعی در سطوح مختلف همواره درصدد نفوذ بر دیگران هستند و به علاوه به دنبال رصد و کنترل نفوذ دیگران نیز می‌باشند (دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ احمدیان، ۱۳۹۴).
- **مستقیم یا غیرمستقیم:** گاهی نفوذ برای تأثیر مستقیم است که در آن اثر اولیه مدنظر است و گاهی اوقات غیرمستقیم که به دنبال اثر ثانویه است؛ مثلاً هدف از نفوذ اقتصادی (ارسال کالاهای مروج فرهنگ غربی)، می‌تواند نفوذ فرهنگی باشد (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷؛ الف؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷).
- **آشکار یا پنهان:** نفوذ گاهی ماهیت آشکار دارد و با رضایت یا عدم رضایت مقصد نفوذ انجام می‌شود و گاهی ماهیت پنهان دارد، به گونه‌ای که مقصد نفوذ حتی متوجه آن نیز نمی‌شود (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷؛ الف؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ احمدیان، ۱۳۹۴).
- **مکمل یا جایگزین حمله نظامی:** نفوذ می‌تواند مکمل یک حمله نظامی باشد. در صورتی که حمله نظامی نامطلوب ارزیابی شود نیز نفوذ می‌تواند جایگزین آن شود (سعیدی صابر و دژکام، ۱۴۰۱؛ احمدیان، ۱۳۹۴).

عوامل نفوذی

فرایند نفوذ توسط مجموعه‌ای متنوع از عوامل نفوذی اجرا می‌شود که در پنج دسته اصلی قابل طبقه‌بندی هستند:

نخست، عوامل انسانی که می‌توانند داخلی یا خارجی (علوی و مجاهد، ۱۳۹۶)، آگاه یا ناآگاه (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷؛ ب؛ احمدیان، ۱۳۹۴)، مجبور یا مختار

(گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹)، نخبه یا غیرنخبه (تاجیک و همزه پور، ۱۴۰۲؛ رستم پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸) و حتی غرب زده یا حزب اللهی باشند (حسینی نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ احمدیان، ۱۳۹۴) و از میان اقشار مختلف انتخاب شوند (دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸)؛ دوم، عوامل سازمانی که شامل نهادهای داخلی یا بین المللی (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ احمدیان، ۱۳۹۴) و دولتی یا غیردولتی (سعیدی، ۱۳۹۹) می شوند؛

سوم، عوامل محتوایی که در قالب های مختلفی مانند تولیدات صوتی (موسیقی، سخنرانی و...)، تصویری (عکس، فیلم، سریال و...) و متنی (مقاله، کتاب، مجله) مورد بهره برداری قرار می گیرند (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف؛ ۱۳۹۷ ب؛ باقری چوکامی، ۱۳۹۶؛ متقی و امینی، ۱۳۹۶؛ احمدیان، ۱۳۹۴)؛

چهارم، عوامل فنی همچون ابزارهای فناوریانه و سایبری (علوی و مجاهد، ۱۳۹۶)؛ پنجم، کالاهای که به ویژه در قالب محصولات مصرفی و با اثرات ثانویه فرهنگی مورد استفاده قرار می گیرند (احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴).

مبدأ نفوذ، مقصد نفوذ و اهداف نفوذ

در فرایند نفوذ همواره یک مبدأ نفوذ و یک مقصد نفوذ وجود دارد. از مبدأ نفوذ در متون مختلف با عناوین مختلفی همچون نفوذگر (علوی و مجاهد، ۱۳۹۶)، نفوذکننده (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶)، نفوذگذار (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب) و نامحرم (احمدیان، ۱۳۹۴) یاد شده است. مبدأ نفوذ در سطح کلان شامل یک کشور یا مجموعه کشورهایی است که در یک جبهه واحد قرار دارند (به عنوان مثال جبهه غرب) (روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب؛ احمدیان، ۱۳۹۴). در سطح خرد، مبدأ نفوذ شامل کنشگران فردی و سازمانی است. کنشگران فردی شامل مأموران اطلاعاتی و سایر عوامل انسانی درگیر در عملیات نفوذ می شوند (رحیمی و همکاران، ۱۴۰۱)، درحالی که کنشگران سازمانی عواملی مانند سازمان های اطلاعاتی، وزارت امور خارجه و نهادهایی با ارتباطات بین المللی

هستند که برنامه ریزی، اجرا و نظارت بر عملیات نقوذ را بر عهده دارند (سعیدی صابر و دژکام، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۴۰۱؛ اکبری، ۱۳۹۹).

مقصد نقوذ، مفعول نقوذ است. از مقصد نقوذ در منابع مختلف مورد تحلیل با عناوینی همچون نقوذ زده (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب)، پذیرنده نقوذ (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب)، مخاطب نقوذ (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب) و حریف (رحیمی و همکاران، ۱۴۰۱؛ احمدیان، ۱۳۹۴) یاد شده است. در سطح کلان، مقصد نقوذ معمولاً به یک کشور یا مجموعه‌ای از کشورها اشاره دارد که در عرصه‌های گوناگون از جمله اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، نظامی، امنیتی، علمی و هنری، هدف نقوذ قرار می‌گیرند (روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب؛ احمدیان، ۱۳۹۴). در سطح خرد، مقصد نقوذ را می‌توان در دو سطح اصلی طبقه‌بندی نمود:

نخست، افراد: شامل خواص و نخبگان در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، نظامی، امنیتی، علمی و هنری (تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ متقی، ۱۳۹۹؛ گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴) و افراد جامعه به‌ویژه گروه‌های اثرگذارتر مانند مسئولان، جوانان، دانشگاهیان و حوزویان (تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف؛ بابایی، ۱۳۹۵؛ احمدیان) می‌شود.

دوم، سامانه‌ها: شامل سازمان‌ها و نهادهای مختلف به‌ویژه اثرگذارترین آن‌ها (رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ رحیمی و همکاران، ۱۴۰۱؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ بصیری و باقری، ۱۳۹۷)، سامانه‌های فنی (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶) و بخش‌های پرمفعت و راهبردی (سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶).

زمانی که یک مبدأ تصمیم به نقوذ در مقصد نقوذ می‌گیرد، معمولاً چهار هدف عمده را دنبال می‌کند:

- **مهار:** مهار شامل تضعیف، جلوگیری از افزایش قدرت و تغییر جهت‌گیری مقصد نقوذ در عرصه نظام بین‌الملل است. هدف از این اقدام، محدودسازی قدرت مقصد

نفوذ به گونه‌ای است که دیگر نتواند تهدیدی برای منافع مبدأ داشته باشد (تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ دهقانی، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸).

• **نابودی:** این هدف شامل نابودی نظام سیاسی و از بین بردن تمامیت ارضی و یکپارچگی سرزمینی مقصد نفوذ است. در این حالت، مبدأ نفوذ تلاش می‌کند تهدیدهای بالقوه یا بالفعل مقصد نفوذ را به طور کامل از میان بردارد (تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ احمدیان، ۱۳۹۴).

• **همسوسازی محدود:** همسوسازی محدود شامل استفاده از برخی از مؤلفه‌های قدرت مقصد نفوذ در راستای ارتقای منافع مبدأ نفوذ است (گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ ب).

• **همسوسازی کامل:** هدف نهایی از نفوذ، سلطه بر کشور مقصد به گونه‌ای است که تمام سیاست‌ها و تصمیمات آن در راستای منافع مبدأ نفوذ تنظیم شود. در این حالت، مقصد نفوذ عملاً استقلال خود را از دست داده و به بخشی از حوزه نفوذ مبدأ نفوذ تبدیل می‌شود (حسینی نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ دهقانی، ۱۳۹۹).

روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش با رویکردی کیفی و با بهره‌گیری از روش فراترکیب انجام شده است. دلیل اصلی انتخاب این روش، پیچیدگی، چندلایه بودن و تنوع ابعاد پدیده نفوذ و یافته‌های مرتبط با آن است. فراترکیب این امکان را فراهم می‌سازد که از طریق گردآوری، تلفیق و تحلیل منسجم مطالعات پیشین، چارچوبی جامع، یکپارچه و نوآورانه برای تبیین بهتر سازوکارهای نفوذ و شیوه‌های مقابله با آن ارائه گردد.

فراترکیب یکی از روش‌های پژوهش کیفی است که داده‌های خود را از نتایج مطالعات کیفی پیشین در حوزه‌ای مشخص استخراج می‌کند و مبتنی بر بررسی دقیق، ارزیابی نقادانه و ترکیب تحلیلی آن مطالعات است (زیمِر^۱، ۲۰۰۶). روش فراترکیب تمرکز خود را بر تفسیر داده‌ها و تولید معنا بر اساس آن‌ها قرار می‌دهد. این رویکرد به پژوهشگر امکان می‌دهد تا به تبیینی فراگیر و منسجم از پدیده مورد نظر دست یابد (سندلفسکی^۲ و

1. Zimmer

2. Sandelowski

باروسو^۱، (۲۰۰۷)، مفاهیم و استعاره‌های جدیدی را کشف کند و با توسعه مرزهای دانش، درک عمیق‌تری از پدیده‌ها ارائه نماید (سهرابی، اعظمی و یزدانی، ۱۳۹۰). برای انجام فراترکیب، رویکردهای متعددی ارائه شده‌اند که در این پژوهش از روش سندلفسکی و باروسو (۲۰۰۷) بهره گرفته شده است (شکل ۱).

شکل ۱. مراحل روش فراترکیب سندلفسکی و باروسو (۲۰۰۷)

در ادامه، مراحل اجرای پژوهش بر اساس فرایند فراترکیب سندلفسکی و باروسو به تفصیل شرح داده می‌شود:

(۱) تنظیم سؤال‌های پژوهش: در اولین قدم سؤالات پژوهش به صورت زیر تنظیم شد:

- نفوذ چگونه رخ می‌دهد؟
- چگونه می‌توان با نفوذ مقابله کرد؟

(۲) مرور نظام‌مند ادبیات:

جامعه پژوهش حاضر را تمامی کتاب‌ها، پایان‌نامه‌ها، مقالات و گزارش‌هایی تشکیل می‌دهد که در حوزه دانش‌های علوم اجتماعی و انسانی و از طریق پایگاه‌های داده برخط

قابل دسترسی اند. با توجه به پرسش های پژوهش و با مشورت خبرگان، واژه «نفوذ» به عنوان کلیدواژه اصلی برای جست و جو انتخاب شد. این کلیدواژه در موتور جست و جوی «Google» و پایگاه های اطلاعاتی ایرانی نظیر «SID»، «Magiran»، «Civilica»، «Irandoc» و «Ensani» در بخش های عنوان، چکیده و کلیدواژه ها مورد جست و جو قرار گرفت و در نتیجه، بیش از ۱۰۰۰ سند مرتبط شناسایی شد.

(۳) جست و جو و انتخاب منابع مناسب: از بیش از ۱۰۰۰ سند یافت شده، بر اساس معیارهای اولیه جست و جو «قرارداشتن در بازه زمانی ۱۰ سال گذشته»، «زبان انتشار: فارسی»، «قرارداشتن در حوزه دانش علوم انسانی»، «تکراری نبودن» و «دسترسی به متن» مجموعاً ۳۵۰ سند شامل کتاب، مقاله و گزارش، برگزیده شد. سپس از میان مقالات گزینش شده، بر اساس معیارهای ثانویه جست و جو شامل «میزان ارتباط با سؤال های پژوهش»، «ارتباط با پدیده نفوذ در ایران»، «نتایج روشن»، «اهداف مناسب» و «روش تحقیق مناسب» ۳۵ سند برگزیده شدند.

(۴) استخراج اطلاعات منابع: اسناد انتخاب شده، با توجه به سؤالات پژوهش، به صورت خط به خط تحلیل شده و با بهره گیری از نرم افزار MAXQDA، کدگذاری شدند. تمرکز اصلی این مرحله بر استخراج داده ها و شناسایی کدهای اولیه بود.

(۵) تجزیه و تحلیل و ترکیب یافته ها: در این مرحله داده های استخراج شده و کدگذاری شده از مرحله چهارم، ترکیب شدند تا روابط و پیوندهای معنایی میان آن ها شناسایی و تفسیر شود. در پایان، «چگونگی نفوذ» در قالب الگویی متشکل از ۱۵۲ کد، ۴۶ مفهوم، ۱۵ زیرمقوله و ۴ مقوله و «چگونگی مقابله با نفوذ»، در قالب الگویی متشکل از ۵۸ کد، ۴۱ مفهوم، ۳۰ زیرمقوله و ۵ مقوله قرار گرفت.

(۶) کنترل کیفیت: سند فلسکی و باروسو (۲۰۰۷) چهار نوع روایی را برای پژوهش های فراترکیب مطرح می کنند: روایی توصیفی، روایی تفسیری، روایی نظری، روایی عملی^۱. در این پژوهش، برای تضمین روایی توصیفی، تلاش شد جست و جویی جامع و فراگیر صورت گیرد تا تمامی اسناد مرتبط شناسایی و در تحلیل لحاظ شوند و سپس اسناد انتخاب شده به صورت کامل و خط به خط مورد بررسی و تحلیل قرار گرفتند. به منظور تأمین

روایی تفسیری، تفسیرهای انجام شده، با ۲ نفر از همکاران پژوهشی به اشتراک گذاشته شد تا از دقت و اعتبار برداشت‌ها و تحلیل‌ها اطمینان حاصل گردد. برای تأمین روایی نظری یافته‌های نهایی پژوهش در اختیار ۲ نفر از همکاران پژوهشی قرار گرفت و انسجام و یکپارچگی نظری نتایج مورد تأیید قرار گرفت. افزون بر این، پژوهشگر در طول انجام مطالعه، به طور مستمر با متخصصان و همکاران خبره در حوزه روش تحقیق مشورت داشت تا دقت اجرای فرایند پژوهش حفظ شود. به منظور تحقق روایی عملی نیز، تلاش شد کلیه مراحل پژوهش و یافته‌ها با جزئیات کافی و شفافیت لازم گزارش شود.

(۷) **ارائه یافته‌ها:** گام نهایی فراترکیب نیز ارائه یافته‌ها و نتایج است که در ادامه تشریح می‌شوند.

تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش

پس از بررسی متن اسناد منتخب و کدگذاری آن‌ها با توجه به سؤال‌های پژوهش، کدها استخراج گردیدند. سپس کدها در قالب مفاهیم و سپس مقوله‌ها طبقه‌بندی شدند. مقوله‌ها، مفاهیم و کدهای استخراج شده در ذیل چگونگی نفوذ و چگونگی مقابله با نفوذ، در جدول (۱) قابل مشاهده هستند.

جدول ۱. کدهای مستخرج از تحلیل پژوهش‌های پیشین

منبع	کدها	مفاهیم	زیرمقوله‌ها	مقوله‌ها	حوزه‌ها
تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ باقری‌چوکامی، ۱۳۹۶	شناخت عمیق از جامعه هدف	شناخت مقصد	شناخت مقصد	برنامه‌ریزی نفوذ	چگونگی نفوذ
دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ احمدیان، ۱۳۹۴	شناخت نقاط ضعف (تسهیل‌گر نفوذ) و قوت (مانع نفوذ)				
تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ اکبری، ۱۳۹۹؛ فیض احمدیان، ۱۳۹۴؛ همکاران، ۱۳۹۴	طراحی مجموعه‌ای از اقدامات نظام‌مند و سازمان‌یافته				

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
				همه‌جانبه بودن اقدامات (استفاده از تمامی ظرفیت‌های سیاسی، فرهنگی و...)	دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ باقری چوکامی، ۱۳۹۶؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				نقش محوری سازمان‌های اطلاعاتی در برنامه‌ریزی و اجرا	اکبری، ۱۳۹۹
				بهره‌گیری از نقاط ضعف (تسهیل‌گر نفوذ)	مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ بابایی، ۱۳۹۵
ورود	ورود عوامل نفوذی از دروازه‌های نفوذ	دروازه‌های دارای نگهبان ضعیف و تحت فشار		ضربه به نقاط قوت (مانع نفوذ)	فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				دروازه‌های بدون نگهبان	حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ دهقانی، ۱۳۹۹؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
				نگهبان بدون تعصب دینی و ملی	کوشکی، ۱۳۹۹
				نگهبان ضعیف‌النفوس	رستمی، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ بابایی، ۱۳۹۵؛ راجی، ۱۳۹۴؛ بابایی، ۱۳۹۵
				نگهبان جاه‌طلب	کوشکی، ۱۳۹۹
				نگهبان ترسو	احمدیان، ۱۳۹۴
				نگهبان ساده‌لوح	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ بابایی، ۱۳۹۵
				نگهبان ناآگاه	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				نگهبان شیفته دشمن	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ کوشکی، ۱۳۹۹؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
				نگهبان درگیر تفرقه	رستمی، ۱۴۰۱
		دروازه‌های تحت مالکیت دشمن		نگهبان تحت تبعیض و فشار اقتصادی	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ افراشته و فرمانفرمایی، ۱۳۹۶
				نگهبان نفوذی	قنبری و همکاران، ۱۳۹۷

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
	ورود عوامل نفوذی با نقاب			دروازه‌های دشمن (نداشتن استقلال و وابستگی شدید در برخی حوزه‌ها)	سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶
				نقاب دوستی و خیرخواهی	رستمی، ۱۴۰۱؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				نقاب خودی (آفتاب‌پرست شدن)	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ بابایی، ۱۳۹۵
				نقاب اقتصادی (کالاها، شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران خارجی)	احمدی، ۱۳۹۶؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				نقاب علمی	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
				نقاب برجسب‌های مثبت و اعتماد‌زا بر اندیشه‌های زوال‌آفرین پیگانه	عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶
				نقاب‌های بشردوستانه (آموزش، محیط‌زیست، امور خیریه و...)	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ سعیدی، ۱۳۹۹
			نقاب نهادها و رژیم‌های بین‌المللی	نقاب برنامه‌ها و رژیم‌های بین‌المللی (سند FATF، ۲۰۳۰، NPT)	بایزیدی و عباسی خوش‌کار، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶
				حقوق بشر	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				نقاب نهادهای بین‌المللی	گوهری مقدم و کیانی‌مجاهد، ۱۳۹۷؛ الف؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶
				نقاب نظارت‌های بین‌المللی	عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
			نقاب بازدیدهای بین‌المللی		فیض و همکاران، ۱۳۹۴
	اقدامات اطلاعاتی- زیرساختی	توسعه زیرساختی	کادرسازی	جاسوس‌پروری	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
		سکوسازی		تربیت نخبگان وابسته	روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ سعیدی، ۱۳۹۹؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				یارگیری	ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				رخنه در سازمان‌های اثرگذار	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ رحیمی و همکاران، ۱۴۰۱؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ بصیری و باقری، ۱۳۹۷
				رخنه در افراد اثرگذار (افراد موجه، محبوب و شاخص)	مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴؛ کوشکی، ۱۳۹۹
				توسعه فضای مجازی	گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷، ب. متقی و امینی، ۱۳۹۶
				شبکه‌سازی	رستمی، ۱۴۰۱؛ اکبری، ۱۳۹۹
		انجام اقدامات اطلاعاتی		پشتیبانی مادی و معنوی (مالی، رسانه‌ای، سیاسی و...)	حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ اکبری، ۱۳۹۹؛ دهقانی، ۱۳۹۹؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				کسب شناخت	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				جمع‌آوری اطلاعات	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ باقری چوکامی، ۱۳۹۶

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع		
انترگذاری	تکنیک‌های انترگذاری	فریب (بهره‌گیری از عواطف و احساسات)	انتقال اطلاعات			رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ سعیدی صابر و دزگام، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹	
			تهدید (ترساندن)	تحریک عواطف و احساسات		بابایی، ۱۳۹۵	
				ارعاب	عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ باقری‌چوکامی، ۱۳۹۶		
				تهدید حمله نظامی		مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹	
		اغوا (بهره‌گیری از جاذبه‌ها)	تهییج افکار عمومی برای ایجاد فتنه و بحران			مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹	
			پول	همکاران، ۱۳۹۹؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ باقری‌چوکامی، ۱۳۹۶			
				مقام			قنبری و همکاران، ۱۳۹۷
				جاذبه‌های جنسی			رستمی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ احمدیان، ۱۳۹۴
		برآورده کردن آرزوها	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷				
			بهره‌گیری از چهل افراد			مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹	
			جنگ شناختی	جنگ شناختی			روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ منتقی، ۱۳۹۹؛ باقری‌چوکامی، ۱۳۹۶؛ گوهری‌مقدم و کیانی‌مجاهد، ۱۳۹۷/الف
		سوءاستفاده از اعتقادات دینی		مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹			
				شبیه‌افتگی			رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ بابایی، ۱۳۹۵؛ راجی، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				تحریف واقعیت			راجی، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
				شایعه‌سازی و شایعه‌پراکنی	رستم‌پور، ۱۴۰۲، رستمی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ باقری‌چوکامی، ۱۳۹۶؛ بابایی، ۱۳۹۵
					روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ احمدیان، ۱۳۹۴
					مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹
				برچسب‌زنی	برچسب مثبت برای افراد و اندیشه‌های مبدأ
					برچسب منفی به افراد و اندیشه‌های مقاوم
				الگو تراشی	الگو تراشی
					نمادسازی از نخبگان و فعالان ضد نظام
					بزرگنمایی مخالفان افراد مؤثر
					شاخص‌سازی چهره‌های ضعیف علمی در محافل دانشگاهی
			ساخت و بهره‌گیری از مرجعیت‌های اجتماعی	استفاده از چهره‌های مرجع	موجه و مورد وثوق
					برجسته
					محبوب
					اثربگذار
				استفاده از حوادث مرجع (توجه همه را جلب می‌کنند)	تمرکز بر موضوعات جذاب، شورانگیز و بسیج‌آفرین
					تمرکز بر تبدیل پدیده‌های اجتماعی-اقتصادی به امنیتی
				تمرکز و تکرار روی یک موضوع تا تبدیل شدن به شعار و مطالبه گروه هدف	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
راهبردهای خرد اثرگذاری	راهبردهای خرد اثرگذاری	کودک‌کردن انسان‌های بزرگ	عملیات ترویرستی و خرابکاری	علیه افراد	سعیدی صابر و دزکام، ۱۴۰۱؛ اکبری، ۱۳۹۹؛
				علیه سازمان‌ها	علوی و مجاهد، ۱۳۹۶
				علیه زیرساخت‌ها	سعیدی صابر و دزکام، ۱۴۰۱؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶
			اثرگذاری منفی بر فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی	اتخاذ تصمیمات و سیاست‌های بی کیفیت	دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ افراشته و فرمانفرمایی، ۱۳۹۶
				جهت‌دهی تصمیمات و سیاست‌ها در راستای منافع مبدأ نفوذ	رستمی، ۱۴۰۱؛ افراشته و فرمانفرمایی، ۱۳۹۶
				ایجاد گنجی راهبردی	حسینی نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱
				فلج‌سازی راهبردی	
				پرت کردن حواس از موضوعات حیاتی	فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				سوء تفاهم درباره اولویت‌ها و جایجایی مسائل مبنایی کشور	فیض و همکاران، ۱۳۹۴
			افراد هدف	سالم	دهقانی، ۱۳۹۹؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹
				قوی	دهقانی، ۱۳۹۹؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				پرکار	قنبری و همکاران، ۱۳۹۷
				غیروابسته	احمدیان، ۱۳۹۴
				مخالف و منتقد مبدأ نفوذ	حسینی نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱
				پیرو خوداتکایی	احمدیان، ۱۳۹۴
				شخصیت‌های شاخص نظام	فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				اصیل و دارای تعهداتی دینی - ملی	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				وجهه اجتماعی فرد	دهقانی، ۱۳۹۹؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹
				مقام و جایگاه رسمی فرد	مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹
			از طریق	برجسب‌زنی‌های منفی (مخالف آزادی، تندرو، جنگ طلب، وحدت شکن و...)	مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
				اتهام‌زنی	مطبیعی و همکاران، ۱۳۹۹
				ایجاد کینه و نفرت نسبت به این افراد یا جعل اخبار	مطبیعی و همکاران، ۱۳۹۹
				جایگزینی و قدرت دادن به افراد وابسته و ضعیف‌تر	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				سردادن شعار جدایی دین از سیاست	فیض و همکاران، ۱۳۹۴
			بزرگ کردن افراد ضعیف و وابسته درون ساختار حکمرانی روی کار آوردن افراد وابسته و مطیع	روی کار آوردن افراد ناکارآمد (و مسلط کردن بر افراد قوی)	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ دهقانی، ۱۳۹۹؛ کوشکی، ۱۳۹۹
				حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱	
			تمجید از کارهای اشتباه و سرزنش کارهای درست سرزنش اقدامات درست و هزینه‌زا برای مبدأ نفوذ	ستودن رفتار نادرست مسئولان	دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ اکبری، ۱۳۹۹
				بحران سازی و تشدید مشکلات موجود	مطبیعی و همکاران، ۱۳۹۹
			بحران‌آفرینی و تشدید مشکلات موجود	سیاسی (اخلال در انتخابات، ایجاد اغتشاش و...)	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ مطبیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ بصیری و باقری، ۱۳۹۷
				اقتصادی (در تنگنا قرار دادن معیشت مردم، توسعه فساد اقتصادی و...)	حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶
				اجتماعی (تبعیض، شکاف طبقاتی، فرار مغزها و...)	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸
			تفرقه‌افکنی	تفرقه‌افکنی (بین آحاد و اقشار مختلف مردم)	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ بابایی، ۱۳۹۵؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				تفرقه‌افکنی قومی	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ اکبری، ۱۳۹۹؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				تفرقه‌افکنی مذهبی	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ اکبری، ۱۳۹۹

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
				تفرقه افکنی سیاسی	بین مسئولین و جناح‌های سیاسی رستم پور، ۱۴۰۲؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹
					مردم با نظام و مسئولین رستم پور، ۱۴۰۲؛ دهقانی، ۱۳۹۹
				تفرقه افکنی برخی روش‌های تفرقه افکنی	تفرقه افکنی فکری- عقیدتی حسینی نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ دهقانی، ۱۳۹۹
					تفرقه بین المللی (بین ملت‌ها و دولت‌ها) دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸
					فرقه سازی راجی، ۱۳۹۴
					دوقطبی سازی رستم پور، ۱۴۰۲؛ دهقانی، ۱۳۹۹
					ایجاد تقابل میان چهره‌های سرشناس مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
					تحریک شکاف‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... بصری و باقری، ۱۳۹۷؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				تفرقه ابزار نفوذ بیشتر	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷
			تضعیف خود انکایی و اعتماد به نفس ملی	تضعیف خود انکایی (علمی، اقتصادی، سیاسی، نظامی، امنیتی و...)	رستم پور، ۱۴۰۲؛ اکبری، ۱۳۹۹؛ متقی، ۱۳۹۹؛ سعیدی، ۱۳۹۹؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				تضعیف اعتماد به نفس ملی	حسینی نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ عالی خانی، ۱۳۹۹؛ سعیدی، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸
			تضعیف گفتمان ایرانی-اسلامی و ترویج گفتمان غربی	تضعیف گفتمان ایرانی-اسلامی (گفتمان مقاومت و انقلابی)	روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ اکبری، ۱۳۹۹؛ احمدی، ۱۳۹۴؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ سعیدی، ۱۳۹۹؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				ترویج گفتمان‌های مطلوب مبدأ نفوذ	متقی و امینی، ۱۳۹۶
				ترویج لیبرالیسم	روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ سعیدی، ۱۳۹۹
				ترویج سکولاریسم	رستم پور، ۱۴۰۲؛ احمدیان، ۱۳۹۴

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
			زودون هویت بومی اعتلابخش والقای هویت غربی		احمدیان، ۱۳۹۴
				از خود بیگانه کردن فرهنگی	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ بابایی، ۱۳۹۵؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
					تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ بیات، ۱۳۹۹؛ نکولعل آزاد، ۱۳۹۹
					تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ روحی و همکاران، ۱۴۰۲؛ گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۰؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ بیات، ۱۳۹۹؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ راجی، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				بیگانه‌کردن با باورهای بومی اعتلابخش (وحدت‌آفرین، انقلابی، مانع نفوذ و سلطه دشمن)	ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ سعیدی صابر و درکام، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
					گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف
			القای مؤلفه‌های زوال آور هویت غربی عدم پایداری به شریعت	پایبند نبودن به شریعت	گوهری مقدم و کیانی مجاهد، ۱۳۹۷ الف
				بی‌حجابی	بیات، ۱۳۹۹؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				اباحه‌گری	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸
				مصرف‌گرایی	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ دهقانی، ۱۳۹۹

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
				تجمل‌گرایی	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ راجی، ۱۳۹۴
				دنیاپرستی	راجی، ۱۳۹۴
				حرام‌خواری	راجی، ۱۳۹۴
				تبلیغات رسانه‌ای منفی علیه هویت بومی	روحی و همکاران، ۱۴۰۱؛ افراشته و فرمانفرمایی، ۱۳۹۶
				تمسخر و غیرعقلایی	روحی و همکاران، ۱۴۰۱
				نشان‌دادن پافشاری بر ارزش‌های موجود	اکبری، ۱۳۹۹
				ایجاد شکاف مؤلفه‌های هویتی ایرانی و اسلامی	
				ارزش کردن ضدارزش‌ها	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				ترویج سبک زندگی غربی	بیات، ۱۳۹۹؛ دهقانی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱
				تهیه محتواهای فسادانگیز و پخش از طریق رسانه‌های مختلف	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				در مضيقه قرارگرفتن وضعیت معیشتی	افراشته و فرمانفرمایی، ۱۳۹۶
				استفاده از کالا و خدمات برای ترویج هویت غربی (به‌ویژه در حوزه پوشاک)	فیض و همکاران، ۱۳۹۴
			القای ناامیدی	ایجاد یاس و ناامیدی در مردم نسبت به ظرفیت‌های درونی (و آرمان‌های انقلاب)	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				القای ناکارآمدی نظام سیاسی	اکبری، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸
				کوچک‌نشان‌دادن دستاوردها	عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ اکبری، ۱۳۹۹؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				هزینه‌زا نشان‌دادن دستاوردها و خوداتکایی	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ اکبری، ۱۳۹۹
				بزرگ‌نمایی مشکلات	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ احمدیان، ۱۳۹۴
			مشروعیت‌زایی نفوذ و سلطه	بزرگ‌نمایی توان و برتری مبدأ نفوذ برای حل مشکلات یا ضربه‌زدن	عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ دهقانی، ۱۳۹۹؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع	
	راهبردهای کلان اثرگذاری			عادی‌سازی نفوذ و سلطه مبدأ نفوذ	موجه و منطقی نشان‌دادن نفوذ و سلطه	
					حساسیت‌زدایی و عادی‌سازی نفوذ	
					تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲	
		وابسته‌سازی			وابسته‌سازی (اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و...)	حسینی‌نژاد و ارجینی، ۱۴۰۱؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ سلیمانی و همکاران، ۱۳۹۶؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶؛ احمدیان، ۱۳۹۴؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴؛
						آسیب‌پذیری از مبدأ نفوذ
		استحاله نظام سیاسی			ناکارآمدسازی نظام سیاسی	ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹
						تهی‌کردن نظام سیاسی از مبانی و معارف انقلاب اسلامی
						منازعه‌ای کم‌شدت
		مشروعیت‌زدایی از نظام سیاسی		مشروعیت‌زدایی از نظام سیاسی مشروعیت‌زدایی از نظام سیاسی از نظام سیاسی	از طریق	مشروعیت‌زدایی از جامعه و سیاست
						تبلیغات دروغین و اغراق‌آمیز برای معرفی نادرست نظام و مسئولین
						تشدید نارضایتی عمومی از حکومت
						تحریک شکاف دولت و مردم
						زمینه‌چینی برای براندازی نظام
						تضعیف ساختار سیاسی کشور
						بصیری و باقری، ۱۳۹۷
چگونگی مقابله با نفوذ	پذیرش مشکل نفوذ		باور نفوذ فرهنگی			
			جدی‌گرفتن تهدید نفوذ			
چگونگی مقابله با نفوذ	پذیرش مشکل نفوذ		گنج‌خانی، ۱۴۰۲			
			ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹			

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع		
	برنامه‌ریزی ضد نفوذ		خودشناسی (شناخت نقاط ضعف و قوت)			قنبری و همکاران، ۱۳۹۷	
			شناخت مبدأ (طرز تفکر، اهداف و راهبرد نفوذ)			تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ مطیعی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ احمدیان، ۱۳۹۴	
			طراحی اقداماتی برای مقابله با نفوذ دشمن (رصد و مهار عوامل نفوذی)			اکبری، ۱۳۹۹؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ علوی و مجاهد، ۱۳۹۶	
			نهادسازی (نهادهای تخصصی مقابله با نفوذ در بخش‌های مختلف)			علوی و مجاهد، ۱۳۹۶	
			طراحی اقداماتی برای ایجاد هم‌افزایی میان دستگاه‌های مسئول			ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ اکبری، ۱۳۹۹؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛	
			نقش محوری سازمان‌های اطلاعاتی-امنیتی در برنامه‌ریزی و اجرا			اکبری، ۱۳۹۹؛ بصیری و باقری، ۱۳۹۷	
	رصد		رصد کلیه افراد، اقشار، سازمان‌ها، فرایندهای تصمیم‌گیری، کالا، خدمات، محتوای رسانه‌ای، سامانه‌های فنی و... (به‌ویژه موارد اثرگذارتر)	تقویت دستگاه‌های اطلاعاتی و امنیتی			رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ نصیری و همکاران، ۱۳۹۷
				شناخت دروازه‌های نفوذ			ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱
				محتوای رسانه‌ها			تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				مبادی ارتباطی با مبدأ نفوذ			تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				فعالیت‌های دشمن			گنج‌خانی، ۱۴۰۲
				هوشیاری افراد و سازمان‌های متولی			رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ نصیری و همکاران، ۱۳۹۷؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
				ایجاد سامانه رصد نفوذ دشمن	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
				تعریف شاخص برای یافتن عناصر نفوذی	احمدیان، ۱۳۹۴
				افزایش و تعمیق اشراف اطلاعاتی	رستمی، ۱۴۰۱؛ دهقانی، ۱۳۹۹
		اهداف رصد		کشف نفوذ	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ رستمی، ۱۴۰۱
				کشف عناصر نفوذی	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
				کشف دروازه‌های نفوذ	دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸
				کشف آماج، اهداف و راهبردهای عوامل نفوذی	اکبری، ۱۳۹۹؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
	مهار	سدکردن ورود عوامل نفوذی و بستن دروازه‌های نفوذ (به ویژه به نقاط حساس و اثرگذار)		سدکردن ورود عوامل نفوذی	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				بستن دروازه‌ها نفوذ	دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
		خنثی‌سازی		خنثی‌سازی نقشه و اقدامات دشمن	اکبری، ۱۳۹۹؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
		اقدامات تنبیهی		برخورد سریع و قاطع با مسئولان یا وابستگان متخلف	دهقانی، ۱۳۹۹
	بیشگیری از نفوذ	آگاهی بخشی	آگاهی بخشی و بالابردن بصیرت افراد مختلف	پیشگیری از نفوذ	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
				مقابله با نفوذ از طریق آگاهی بخشی	ساوه‌دردی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و ذوقی، ۱۳۹۸
				مردم	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ دهقانی، ۱۳۹۹؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷
				جوانان	رستمی، ۱۴۰۱؛ فیض و همکاران، ۱۳۹۴
				نخبگان	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ نصیری و همکاران، ۱۳۹۷

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
			آگاه‌سازی نسبت به نقشه دشمن	افراد تندرو و دارای تریبون	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				نسبت به دشمنی‌ها و نفوذهای داخلی آن‌ها	قنبری و همکاران، ۱۳۹۷
				نسبت به نفوذ دشمن	رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
				نسبت به نقشه دشمن	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				نسبت به حوزه‌های مورد حمله نفوذ	دهقانی، ۱۳۹۹
				نسبت به وقایع مختلف	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				نسبت به روش تفرقه‌افکنی دشمن	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
	آگاه‌سازی از طرق مختلف			شناخت لحظه	رستمی، ۱۴۰۱
				شفاف‌سازی	دهقانی، ۱۳۹۹
				تبیین بی‌طرفانه وقایع	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				نشان دادن چهره واقعی دشمن	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
				اطلاع‌رسانی صحیح نسبت به دستاوردها	احمدیان، ۱۳۹۴
				آمادگی نظری برای مواجهه کنشگران با نفوذی	رستمی، ۱۴۰۱؛ گوهری مقدم و کیانی‌مجاهد، ۱۳۹۷ ب
				ایجاد فرهنگ مطالعه و تفکر در تمام طبقات و اقشار	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
	قوی شدن			قوی و مقاوم شدن همه‌جانبه (علمی، اقتصادی، نظامی و...)	رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ دوستدار و دوفی، ۱۳۹۸؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷
				نامید کردن دشمن از دشمنی	احمدیان، ۱۳۹۴
	اتحاد			پرهیز از تفرقه و حفظ اتحاد ملی و اسلامی	تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ احمدیان، ۱۳۹۴
				پیوستگی دولت و ملت	ساوه‌درودی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷

حوزه‌ها	مقوله‌ها	زیرمقوله‌ها	مفاهیم	کدها	منبع
					گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹
					گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰
					احمدیان، ۱۳۹۴
					تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ رستم‌پور، ۱۴۰۲؛ گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ ساوه‌دردی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رستمی، ۱۴۰۱؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ دهقانی، ۱۳۹۹؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷؛ پایایی، ۱۳۹۵؛ احمدیان، ۱۳۹۴
					تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲
					عالی‌خانی، ۱۴۰۰
					تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ عالی‌خانی، ۱۴۰۰؛ افراشته و فرمانفرمایی، ۱۳۹۶
					تاجیک و همزه‌پور، ۱۴۰۲؛ ساوه‌دردی و تنهایی، ۱۴۰۱؛ رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ نصیری و همکاران، ۱۳۹۷
					رحیمی و همکاران، ۱۳۹۹؛ قنبری و همکاران، ۱۳۹۷
					گنج‌خانی، ۱۴۰۲؛ دهقانی، ۱۳۹۹

در ادامه یافته‌های پژوهش تشریح می‌شود. شایان ذکر است از آنجاکه منابع کدها و مقوله‌های فرعی ذیل هر مقوله اصلی، در جدول (۱) قابل‌ردیابی هستند، در تشریح یافته‌ها، به دلیل رعایت اختصار، از ذکر مجدد منابع خودداری شده است.

۱- چگونگی نفوذ

نفوذ شامل مجموعه اقداماتی است که از آن برای ورود در قلمرو مقصد نفوذ و اثرگذاری بر آن انجام می‌شود. در ادامه به مؤلفه‌های توضیح‌دهنده چگونگی نفوذ پرداخته می‌شود:

۱-۱- برنامه‌ریزی نفوذ

اولین گام نفوذ، برنامه‌ریزی نفوذ است. فرایند برنامه‌ریزی برای ورود و اثرگذاری عوامل نفوذی با شناخت مقصد نفوذ آغاز می‌شود. مبدأ نفوذ برای موفقیت در این مسیر، نیازمند درک عمیقی از جامعه مقصد و شناخت دقیق ساختارهای فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آن است. این شناخت، زمینه‌ساز تشخیص نقاط ضعف (تسهیل‌کننده نفوذ) و نقاط قوت (موانع نفوذ) در کشور هدف می‌شود. همچنین این شناخت فرصت‌هایی را مشخص می‌کند که بهره‌گیری از آن‌ها می‌تواند هدف نفوذ باشد و در مقابل، تهدیدهایی را که از سوی مقصد متوجه مبدأ نفوذ هستند و باید برای مهار آن‌ها چاره‌اندیشی شود، آشکار می‌سازد.

پس از شناخت مقصد، مجموعه‌ای از راهبردها و اقدامات نظام‌مند و سازمان‌یافته و با بهره‌گیری از تمامی ظرفیت‌های سیاسی، اقتصادی، اطلاعاتی و... طراحی می‌شود. هر یک از این اقدامات، هدفی مشخص را دنبال می‌کند و در کنار یکدیگر، شبکه‌ای هماهنگ از اهداف را شکل می‌دهد. این اهداف در یک ماتریس راهبردی تنظیم می‌شوند که تمامی آن‌ها در نهایت به دستیابی به مقاصد اصلی نفوذ، شامل مهار، نابودی، همسوسازی محدود یا کامل منجر می‌شوند. در این مرحله، سازمان‌های اطلاعاتی نقشی محوری ایفا کرده و برنامه‌ریزی به گونه‌ای انجام می‌شود که ضمن بهره‌گیری حداکثری از نقاط ضعف کشور هدف (که برای نفوذگر فرصت محسوب می‌شوند)، بیش‌ترین ضربه به نقاط قوت مقصد نفوذ (که برای نفوذگر تهدید محسوب می‌شوند) وارد شود. این فرایند شامل تدوین راهبردهایی است که با انسجام و دقت، زمینه تغییر جهت‌گیری‌ها و تصمیم‌گیری‌های کشور هدف را فراهم کرده و چارچوبی برای هدایت و مدیریت نفوذ ترسیم می‌کند.

۲-۱- ورود

گام بعدی فرایند نفوذ، ورود عوامل نفوذی نقاب‌زده از دروازه‌های نفوذ است. در ادامه به دو مؤلفه مهم مربوط به ورود عوامل نفوذی پرداخته می‌شود.

۱-۲-۱- ورود از دروازه‌های نفوذ

عوامل نفوذی برای ورود به جوامع هدف، از مسیرهایی استفاده می‌کنند که به آن‌ها «دروازه‌های نفوذ» گفته می‌شود. این دروازه‌ها را می‌توان به‌طور کلی در سه دسته اصلی طبقه‌بندی کرد: دروازه‌های بدون نگهبان که به دلیل غفلت یا نبود نظارت، کاملاً در معرض نفوذ قرار دارند؛ دروازه‌هایی با نگهبان ضعیف یا تحت فشار که اگرچه مراقبت حداقلی از آن‌ها وجود دارد، اما نگهبانان به دلایلی مانند ناآگاهی، ترس، جاه‌طلبی یا فشارهای اقتصادی و اجتماعی، توان مقابله با نفوذ را ندارند؛ و در نهایت، دروازه‌هایی که یا از طریق نفوذ افراد وابسته در جایگاه نگهبان و یا به‌واسطه وابستگی ساختاری در برخی حوزه‌ها، تحت کنترل مستقیم دشمن هستند.

۱-۲-۲- ورود با نقاب

عوامل نفوذی برای ورود و اثرگذاری در جوامع هدف، اغلب از نقاب‌ها یا پوشش‌هایی استفاده می‌کنند که چهره واقعی آن‌ها را پنهان کرده و پذیرش عمومی یا نهادی را برای آن‌ها تسهیل می‌کند. این پوشش‌ها می‌توانند ظاهری دوستانه، علمی، اقتصادی، یا بشردوستانه داشته باشند؛ مانند حضور در قالب شرکت‌ها و سرمایه‌گذاران خارجی، فعالان محیط زیست، نیروهای آموزشی، یا متخصصان علمی. همچنین، گاه با نقاب خودی و تظاهر به همسویی با ارزش‌های جامعه یا استفاده از برجسب‌های مثبت و اعتمادزایر اندیشه‌های زوال‌آفرین بیگانه عمل می‌کنند. در سطوح کلان‌تر، نفوذ می‌تواند از طریق نهادها، رژیم‌ها و سازوکارهای بین‌المللی همچون FATF، سند ۲۰۳۰، با بهانه حقوق بشر یا بازرسی‌های به‌ظاهر نظارتی صورت گیرد. این نقاب‌ها به‌گونه‌ای طراحی شده‌اند که مقاومت اولیه را کاهش داده و نفوذ را در لایه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و نهادی ممکن می‌سازند. افزون بر این، نقاب سیاسی از طریق بهره‌گیری از پوشش مأموریت‌های رسمی یا تعاملات دیپلماتیک و نقاب رسانه‌ای از طریق خبرنگاران یا فعالان رسانه‌ای را می‌توان به‌عنوان دیگر نقاب‌های رایج در فرایند نفوذ در نظر گرفت.

۳-۱- اقدامات اطلاعاتی-زیرساختی

برخی از اقدامات عوامل نفوذی پس از ورود، شامل اقداماتی است که نمی‌توان آن را شامل اثرگذاری مستقیم دانست. این شامل توسعه زیرساختی و اقدامات اطلاعاتی است. در ادامه به هریک از این موارد پرداخته می‌شود.

۱-۳-۱- توسعه زیرساختی

یکی از اقدامات مهم در فرایند نفوذ، توسعه زیرساختی است که شامل کادرسازی، سکوسازی، شبکه‌سازی و پشتیبانی از عوامل نفوذی می‌شود. در کادرسازی، با جاسوس‌پروری، تربیت نخبگان وابسته از طریق مراکز علمی و برنامه‌های مبادله و یارگیری از میان فعالان اجتماعی یا عناصر دولتی، نیروی انسانی لازم برای پیشبرد اهداف نفوذی تأمین می‌شود. در سکوسازی، نفوذ در سازمان‌های اثرگذار و افراد شاخص و محبوب، به همراه بهره‌گیری از ظرفیت‌های فضای مجازی، سکوهای اثرگذاری برای نفوذ موثرتر فراهم می‌کند. شبکه‌سازی با متحد کردن گروه‌های معارض و همچنین عوامل نفوذی، به ایجاد جبهه‌ای منسجم در برابر حاکمیت می‌انجامد. درنهایت، پشتیبانی مادی و معنوی از نیروهای وابسته، شامل تأمین مالی از مؤسسات پوششی، برجسته‌سازی رسانه‌ای و تقویت جایگاه سیاسی آن‌ها، موجب تثبیت و گسترش اثرگذاری در کشور هدف می‌شود.

۲-۳-۱- انجام اقدام اطلاعاتی

اقدامات اطلاعاتی یکی از پایه‌ای‌ترین فعالیت‌های عوامل نفوذی است که شامل سه مرحله مکمل است: نخست، کسب شناخت دقیق از بسترهای اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی جامعه هدف؛ دوم، جمع‌آوری اطلاعات از منابع رسمی و غیررسمی؛ و درنهایت، انتقال اطلاعات به شبکه یا مبدأ هدایت‌کننده به منظور بهره‌برداری راهبردی از آن‌ها.

۱-۴-۱- اثرگذاری

اثرگذاری، گام نهایی در فرایند نفوذ است که در آن دشمن می‌کوشد بر مخاطب اثر بگذارد. این مرحله از طریق چهار سطح هماهنگ انجام می‌شود: تکنیک‌های اثرگذاری، تاکتیک‌های اثرگذاری که تکنیک‌ها را در قالب اقدامات هدفمند سازمان می‌دهند،

راهبردهای اثرگذاری که تاکتیک‌ها را جهت‌دهی می‌کنند و درنهایت راهبردهای کلان که اهداف نهایی و بلندمدت طرح نفوذ را پیگیری می‌کنند. در این ساختار، هر تکنیک در خدمت یک تاکتیک، هر تاکتیک در چارچوب یک راهبرد و هر راهبرد در راستای یک راهبرد کلان به کار گرفته می‌شود تا مسیر نفوذ از جزئی‌ترین اقدامات تا اثرگذاری‌های کلان به صورت منسجم در راستای تحقق اهداف نهایی چهارگانه نفوذ طی شود. در ادامه به هر یک از این سطوح پرداخته خواهد شد.

۱-۴-۱- تکنیک‌های اثرگذاری

تکنیک‌های اثرگذاری عوامل نفوذی را می‌توان در سه دسته اصلی طبقه‌بندی کرد:

۱-۴-۱-۱- فریب

فریب می‌تواند از طریق عواطف و احساسات، اغوا با بهره‌گیری از جاذبه‌ها و بهره‌گیری از جهل مخاطب صورت گیرد. در فریب، تلاش می‌شود با تحریک احساسات، تهییج افکار عمومی، ایجاد ترس و ارباب از طریق تهدیدهای هدفمند، مانند تهدید به افشای اطلاعات یا آسیب‌رسانی، ادراک مخاطب نسبت به واقعیت دچار اختلال شود و تصمیم‌گیری او تحت فشار روانی قرار گیرد.

۱-۴-۱-۲- اغوا

در اغوا، مخاطب با جاذبه‌هایی همچون پول، مقام، جاذبه‌های جنسی یا وعده تحقق آرزوها به سمت تصمیم‌گیری هم‌راستا با اهداف عامل نفوذ سوق داده می‌شود.

۱-۴-۱-۳- بهره‌گیری از جهل

در بهره‌گیری از جهل، عامل نفوذ از ناآگاهی، ضعف تحلیلی یا فقدان اطلاعات دقیق سوءاستفاده کرده و مخاطب را بدون درک پیامدهای واقعی، در مسیر دلخواه خود هدایت می‌کند.

این سه تکنیک، در کنار هم، پایه‌های طرح‌های نفوذ و تغییر جهت‌گیری در رفتار و ذهنیت مقصد را شکل می‌دهند.

۱-۴-۲- تاکتیک‌های اثرگذاری

سه مورد از مهم‌ترین تاکتیک‌های نفوذ شامل جنگ شناختی، ساخت و بهره‌گیری از مرجعیت‌های اجتماعی و عملیات تروریستی و خرابکاری است. در ادامه به هریک از این موارد پرداخته می‌شود.

۱-۴-۱- جنگ شناختی

جنگ شناختی یکی از تاکتیک‌های کلیدی در فرایند نفوذ است که با هدف تغییر، اختلال یا هدایت فرایندهای ادراکی، تحلیلی و تصمیم‌گیری مخاطب طراحی می‌شود. در این چارچوب، روش‌هایی همچون سوءاستفاده از اعتقادات دینی از طریق بازتعریف مفاهیم مقدس، شبهه‌افکنی برای تردید در مبانی ارزشی و معرفتی و تحریف واقعیت از طریق بازسازی گزینشی رویدادها به کار گرفته می‌شود. همچنین، شایعه‌سازی و شایعه‌پراکنی به عنوان ابزاری برای بی‌ثبات‌سازی روانی و بمباران اطلاعاتی با اشباع فضای رسانه‌ای برای تضعیف توان تحلیل مستقل مخاطب عمل می‌کنند. محاصره اطلاعاتی و مسیرمند کردن اخبار نیز با جهت‌دهی به منابع اطلاعاتی در دسترس، ادراک مخاطب را کنترل می‌کنند. درنهایت، برچسب‌زنی با انتساب ویژگی‌های مثبت به جریان‌های همسو و ویژگی‌های منفی به جریان‌های مقاوم به کار گرفته می‌شود تا چارچوب ذهنی مخاطب در تحلیل افراد و پدیده‌ها از پیش تعیین شود. این‌ها برخی از تکنیک‌های جنگ شناختی هستند که درنهایت، توان مقاومت و تصمیم‌گیری درست را در مخاطب تضعیف می‌کند.

۱-۴-۲- ساخت و بهره‌گیری از مرجعیت‌های اجتماعی

یافته‌های این بخش نشان می‌دهد که یکی از تاکتیک‌های مؤثر در فرایند نفوذ، ساخت و بهره‌گیری از مرجعیت‌های اجتماعی است؛ تاکتیکی که با تکیه بر نفوذ روانی، اقناعی و گفتمانی چهره‌ها، نمادها و پدیده‌های معتبر در ذهن مخاطب عمل می‌کند. این فرایند در چهار شکل پیش می‌رود: در الگوسازی، افرادی که فاقد عمق علمی، فکری یا اخلاقی‌اند یا با گفتمان مبدأ نفوذ همسو هستند، به عنوان الگو معرفی شده و با شاخص‌سازی چهره‌های ضعیف و بزرگ‌نمایی مخالفان جریان‌های مؤثر، نمادسازی صورت می‌گیرد. در استفاده از چهره‌های مرجع، پیام‌های مورد نظر از طریق افراد موجه، محبوب و برجسته منتقل می‌شود تا پذیرش اجتماعی پیام بدون مقاومت ذهنی تسهیل شود. بهره‌گیری از

حوادث مرجع نیز با تمرکز بر رخداد‌های احساسی، اجتماعی یا امنیتی، فرصت القای پیام‌های خاص و گفتمان‌سازی هدفمند را فراهم می‌کند.

درنهایت، با تکرار و تمرکز هدفمند بر یک موضوع خاص، تلاش می‌شود آن موضوع در ذهن مخاطب به یک مطالبه، دغدغه عمومی یا شعار اجتماعی تبدیل شود. این روش بدون لزوم اقناع عقلانی، با بهره‌گیری از قدرت تکرار و انباشت روانی، موجب تغییر تدریجی افکار و اولویت‌های مخاطب می‌شود. درمجموع، این تاکتیک با تکیه بر منابع اجتماعی اعتباردار در ذهن مخاطب، فرایند نفوذ را از مسیر اعتماد و پذیرش غیرمستقیم پیش می‌برد و نقش مهمی در مهندسی افکار و تغییر جهت‌گیری‌های جمعی ایفا می‌کند.

۱-۲-۳- عملیات تروریستی و خرابکاری

عملیات تروریستی و خرابکاری یکی از تاکتیک‌های خشن و مستقیم عوامل نفوذی برای ایجاد اختلال، ناامنی و بی‌ثباتی در جامعه هدف است. این اقدامات می‌توانند علیه افراد کلیدی، سازمان‌های حساس یا زیرساخت‌های حیاتی انجام شوند و معمولاً با هدف ایجاد رعب عمومی، تضعیف اعتماد مردم به حاکمیت، یا فلج‌سازی کارکردهای مهم انجام می‌گیرند. برخلاف دیگر شیوه‌های نرم نفوذ، این نوع عملیات با بهره‌گیری از خشونت فیزیکی، چهره‌ای آشکارتر اما ضربه‌زننده‌تر دارد و اغلب در مواقع بحرانی یا به عنوان مکمل سایر ابزارهای نفوذ مورد استفاده قرار می‌گیرد.

۱-۴-۳- راهبردهای خرد اثرگذاری

تکنیک‌ها و تاکتیک‌های اثرگذاری در راستای پیش‌برد راهبردهای خرد اثرگذاری مورد استفاده قرار می‌گیرند. در ادامه به ۱۱ راهبرد خرد اثرگذاری بر مقصد نفوذ پرداخته می‌شود.

۱-۳-۴-۱- اثرگذاری منفی بر فرایندهای تصمیم‌گیری

یکی از اهداف راهبردی عوامل نفوذی، اثرگذاری منفی بر فرایندهای تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی جامعه هدف است؛ به گونه‌ای که با تحریف مسیر تصمیمات به نفع مبدأ نفوذ یا تضعیف کیفیت سیاست‌گذاری‌ها، زمینه ناکارآمدی داخلی، وابستگی، تفرقه یا بحران‌آفرینی در بلندمدت فراهم شود. این اثرگذاری از طریق تأثیر بر افراد و نهادهای

تصمیم ساز، مسیر سیاست گذاری را از درون منحرف می کند؛ برای نمونه، پیاده سازی شتاب زده الگوهای سیاست گذاری غربی بدون سنجش تناسب آن ها با زمینه های بومی، یکی از روش های معمول منحرف سازی مسیر تصمیم سازی است. یکی از روش های کلیدی در این زمینه، ایجاد گيجی راهبردی است که با فلج سازی ساختار سیاسی، پرت کردن حواس از موضوعات حیاتی و جابه جایی اولویت ها با مسائل فرعی، تمرکز مدیریت کلان را مختل می کند و نوعی سردرگمی و آشفتگی فکری در مدیریت کلان ایجاد می شود. نتیجه این وضعیت، کند شدن روند تصمیم سازی، انفعال در برابر تهدیدات واقعی، تعمیق ناکارآمدی و فراهم شدن فضای پیشروی برای نفوذ بیشتر است.

۱-۴-۳-۲- کوچک سازی انسان های بزرگ

کوچک کردن افراد بزرگ از جمله اقدامات حساب شده عوامل نفوذی برای ضربه به مشروعیت و کارآمدی نظام و حذف یا تضعیف نیروهای مؤثر و مقاوم در برابر نفوذ است. در این راستا، وجهه اجتماعی و جایگاه رسمی افراد بزرگ و اثرگذار که از ویژگی هایی چون سلامت نفس، اقتدار، پرکاری، استقلال، مخالفت با مبدأ نفوذ، خوداتکایی، اصالت، تعهد دینی- ملی و جایگاه شاخص در نظام برخوردارند توسط عوامل نفوذی مورد حمله به قرار می گیرند. این حمله از طریق روش هایی چون برچسب زنی های منفی (مانند تندرو، مخالف آزادی یا وحدت شکن)، اتهام زنی های مستقیم، ایجاد نفرت و کینه عمومی نسبت به این افراد و همچنین ترویج شعارهایی مانند جدایی دین از سیاست صورت می گیرد. در ادامه، زمینه برای قدرت دادن به افراد وابسته و ضعیف تر فراهم می شود تا چهره های مقاوم و مستقل، به تدریج از میدان تأثیرگذاری کنار زده شوند.

۱-۴-۳-۳- بزرگ سازی انسان های کوچک

بزرگ کردن افراد کوچک، به عنوان مکمل کوچک کردن انسان های بزرگ، یکی از شیوه های نرم و پنهان عوامل نفوذی برای انحراف ساختار حکمرانی و تضعیف کارآمدی نظام است. در این روش، افراد ضعیف، ناکارآمد، وابسته یا مطیع به تدریج در موقعیت های تصمیم سازی و مدیریتی قرار می گیرند و حتی بر نیروهای توانمند و مستقل مسلط می شوند. هدف از این اقدام کاهش کیفیت حکمرانی و فراهم کردن بستری مناسب برای

نفوذ و هدایت تصمیم‌ها در جهت منافع بیگانه است. این فرایند، اگرچه آرام و تدریجی است، اما در بلندمدت آثار تخریبی عمیقی بر کارآمدی نظام و اعتماد عمومی بر جای می‌گذارد.

۴-۳-۴-۱- تمجید از کارهای اشتباه و سرزنش کارهای درست

تمجید از کارهای اشتباه و سرزنش اقدامات درست یکی از روش‌های زیرکانه و تأثیرگذار عوامل نفوذی برای تحریف نظام ارزش‌گذاری در افکار عمومی و تصمیم‌گیران است. در این راهبرد، رفتارها و تصمیماتی که به نفع مبدأ نفوذ یا همسو با اهداف آن هستند، حتی اگر ناکارآمد یا مضر باشند، مورد تمجید قرار می‌گیرند؛ درحالی‌که اقدامات درست، اصولی و مقاومتی که ممکن است برای مبدأ نفوذ هزینه‌زا باشند، با برچسب زنی، تحقیر یا تخریب مواجه می‌شوند. این فرایند باعث وارونگی در قضاوت‌ها، سردرگمی در تشخیص صواب از خطا و نهایتاً تضعیف اراده برای انجام اقدامات درست و جسورانه در ساختار حکمرانی می‌شود.

۴-۳-۵- بحران آفرینی و تشدید مشکلات موجود

یکی از اقدامات راهبردی عوامل نفوذی، بحران آفرینی و تشدید مشکلات موجود است. در این رویکرد، عامل نفوذ یا با تشدید و برجسته‌سازی مشکلات جاری، آن‌ها را به بحران تبدیل می‌کند، یا با خلق بحران‌های جدید، فضای جامعه را دچار التهاب، آشفتگی و سردرگمی می‌سازد. این بحران‌ها می‌توانند در حوزه‌های سیاسی (مانند ایجاد اغتشاش یا اخلال در روندهای انتخاباتی)، اقتصادی (نظیر فشار بر معیشت مردم یا گسترش فساد) و اجتماعی (ازجمله تحریک تبعیض، تعمیق شکاف‌های اجتماعی یا تشویق به مهاجرت نخبگان) شکل گیرند. هدف از این اقدام، فرسوده کردن توان حاکمیت، افزایش بی‌اعتمادی عمومی و فراهم کردن بستر برای نفوذ بیشتر است.

۴-۳-۶- تفرقه افکنی

تفرقه افکنی یکی از اقدامات محوری عوامل نفوذی است که با هدف تضعیف انسجام اجتماعی، کاهش هم‌افزایی و افزایش تنش‌ها و اصطکاک میان اقشار مختلف دنبال می‌شود. این اقدام در اشکال گوناگونی بروز می‌یابد؛ ازجمله تفرقه میان اقشار مختلف

مردم، اختلاف افکنی قومی، مذهبی، سیاسی و فکری و ایجاد شکاف میان مردم و حاکمیت یا میان ملت ها و دولت ها. عوامل نفوذی در اجرای این طرح، از روش هایی چون فرقه سازی، دوقطبی سازی، تحریک شکاف های اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و ایجاد تقابل میان چهره های سرشناس بهره می گیرند. همچنین، تفرقه به ابزاری کارآمد برای نفوذ بیشتر تبدیل می شود، زیرا دشمن با بازکردن یک جبهه جدید، طرفی را هدف قرار می دهد تا دل طرف دیگر را به دست آورد؛ درحالی که هر دو سوی این شکاف، ناخواسته به بازی نفوذ تن داده اند؛ به عبارت دیگر، تفرقه و اختلاف به مثابه سنگری است که عوامل نفوذی از آن برای پنهان شدن و اثرگذاری استفاده می کنند.

۱-۴-۳-۷- تضعیف خوداتکایی و اعتماد به نفس ملی

تضعیف خوداتکایی و اعتماد به نفس ملی یکی از اقدامات نرم و تدریجی عوامل نفوذی برای سلب توان مقاومت و تقویت وابستگی در جامعه هدف است. در این راهبرد، تلاش می شود باور به توان داخلی در حوزه هایی مانند علم، اقتصاد، سیاست، نظامی و امنیتی تضعیف گردد و در کنار آن، اعتماد به نفس ملی که پشتوانه اراده جمعی و ایستادگی در برابر فشارهای خارجی است، آسیب ببیند. عامل نفوذ از طریق گفتمان سازی، القای ناتوانی، مقایسه های تحقیرآمیز با الگوهای بیگانه و برجسته سازی وابستگی، می کوشد روحیه خودباوری را فرسوده کند و جامعه را به پذیرش سلطه فکری و عملی بیگانه سوق دهد.

۱-۴-۳-۸- تضعیف گفتمان رسمی و ترویج گفتمان غربی

تضعیف گفتمان رسمی و ترویج گفتمان غربی از اقدامات محوری عوامل نفوذی در عرصه فرهنگی و فکری است. در این فرایند، گفتمان ایرانی- اسلامی، به ویژه گفتمان های مقاومت و انقلابی، مورد حمله قرار می گیرد و تلاش می شود آن را ناکارآمد، افراطی یا کهنه جلوه دهند. در مقابل، گفتمان های مطلوب مبدأ نفوذ همچون سازش، لیبرالیسم، سکولاریسم و گلوبالیسم به طور مستقیم یا غیرمستقیم ترویج می شوند؛ گفتمان هایی که با زمینه سازی برای تغییر ارزش ها، باورها و سبک زندگی، در خدمت تغییر نگرش جامعه

نسبت به استقلال، خودباوری و مقاومت قرار می‌گیرند. این اقدام درواقع حمله‌ای نرم به لایه‌های فکری جامعه است تا ذهنیت عمومی را از درون دگرگون سازد.

۱-۴-۳-۹- زدودن هویت بومی اعتلابخش و القای مؤلفه‌های زوال‌آور هویت غربی

زدودن هویت بومی اعتلابخش و القای مؤلفه‌های زوال‌آور هویت غربی، از راهبردهای بنیادین در طرح نفوذ نرم به شمار می‌رود که با هدف دگرگونی تدریجی نظام معنایی و ارزشی جامعه هدف طراحی می‌شود. در این رویکرد، هویت بومی که متکی بر مؤلفه‌هایی چون باورهای وحدت‌آفرین، ارزش‌های دینی-انقلابی مانع نفوذ و سلطه دشمن، سبک زندگی سنتی و زبان ملی است، نه از طریق حذف یک‌باره، بلکه با تضعیف مستمر و استحاله درونی، از ساحت ذهنی و رفتاری جامعه کنار زده می‌شود. به موازات این روند، مفاهیمی چون مصرف‌گرایی، تجمل‌گرایی، بی‌حجابی، اباحه‌گری و دنیاپرستی در قالب سبک زندگی مطلوب و جهان‌پسند، به تدریج جایگزین می‌گردند؛ مفاهیمی که در ظاهر مروج آزادی و پیشرفت‌اند، اما در باطن زوال‌آفرین هستند. این مؤلفه‌ها در ظاهر نوگرا و جذاب نشان داده می‌شوند، اما در عمل نه تنها هیچ‌یک از مسائل واقعی جامعه مانند بحران معیشت، بیکاری، شکاف طبقاتی یا نارضایتی اجتماعی را حل نمی‌کنند، بلکه با عمیق‌تر کردن مشکلاتی مثل سطحی‌نگری، بی‌انگیزگی اجتماعی، گسست خانوادگی و فرسایش سرمایه اجتماعی، به ناکارآمدی موجود دامن می‌زنند.

این دگرگونی هویتی، نه از طریق مواجهه‌ای صریح، بلکه با بهره‌گیری از سازوکارهای اقناعی و تدریجی رخ می‌دهد؛ از طریق تبلیغات منفی علیه مؤلفه‌های هویت بومی - همچون تمسخر باورها، غیرعقلانی نشان دادن پایبندی به ارزش‌های سنتی، یا گره زدن عناصر فرهنگی به ناکارآمدی‌ها - و در کنار آن، تبلیغات مثبت برای مؤلفه‌های هویت غربی - نظیر برجسته‌سازی سبک زندگی غربی، عادی‌سازی ضدارزش‌ها، ترویج محتواهای رسانه‌ای فسادانگیز و عرضه خدمات و کالاهایی با بار فرهنگی خاص. در نتیجه، جامعه به تدریج با هویتی مواجه می‌شود که ریشه در بوم ندارد، اما در ظاهر آشنا و خواستنی جلوه می‌کند؛ هویتی که از درون تهی است، اما از بیرون مزین به نمادهای جذاب سلطه فرهنگی. در نهایت، جامعه‌ای شکل می‌گیرد که از درون ضعیف شده، به راه‌حل‌های

بومی بی‌اعتماد است و ناخودآگاه، الگوهای فرهنگی مبدأ نفوذ را دنبال می‌کند؛ نه از سر تحلیل، بلکه از سر تلقین.

۱-۴-۳-۱۰- القای ناامیدی

القای ناامیدی یکی از شگردهای روانی و رسانه‌ای عوامل نفوذی برای تضعیف روحیه جمعی، فروپاشی امید اجتماعی، مشروعیت‌زدایی از نظام سیاسی و سیاست مقاومت و بازکردن مسیر برای سلطه نرم است. در این اقدام، تلاش می‌شود با ایجاد یأس نسبت به ظرفیت‌های درونی و آرمان‌های انقلاب، بذرناتوانی و بی‌اعتمادی در دل مردم کاشته شود. این هدف از طریق روش‌هایی چون بزرگ‌نمایی مشکلات، القای ناکارآمدی نظام سیاسی، کوچک جلوه‌دادن دستاوردها و حتی هزینه‌زا نشان دادن موفقیت‌ها و خوداتکایی‌ها دنبال می‌شود. نتیجه این فرایند، تضعیف اراده جمعی، بی‌تفاوتی عمومی و آماده‌سازی جامعه برای پذیرش الگوهای وابسته و تسلیم طلبانه است.

۱-۴-۳-۱۱- مشروعیت‌زایی نفوذ و سلطه

مشروعیت‌زایی برای نفوذ و سلطه مبدأ نفوذ یکی از اقدامات نرم و تدریجی عوامل نفوذی است که با هدف پذیرش ذهنی و روانی سلطه در جامعه هدف دنبال می‌شود. در این راهبرد، تلاش می‌شود نفوذ بیگانه نه تنها خطرناک و زیان‌بار تلقی نشود، بلکه موجه، ضروری و حتی راه‌حل مشکلات داخلی قلمداد گردد. این فرایند با بزرگ‌نمایی توان و برتری مبدأ نفوذ، عادی‌سازی حضور و دخالت آن در مسائل داخلی، حساسیت‌زدایی از پیامدهای سلطه‌پذیری و زمینه‌سازی برای پذیرش قدرت بیگانه در ذهن مردم و نخبگان صورت می‌گیرد. در نتیجه، نفوذ به جای آن که مقاومتی برانگیزد، به تدریج به پدیده‌ای مشروع، طبیعی و گریزناپذیر تبدیل می‌شود.

۱-۴-۴- راهبردهای کلان اثرگذاری

راهبردهای خرد اثرگذاری در راستای پیشبرد ۴ راهبرد کلان دنبال می‌شوند. در ادامه به هریک از این راهبردهای کلان اثرگذاری پرداخته می‌شود.

۱-۴-۴-۱- وابسته‌سازی

وابسته‌سازی یکی از راهبردهای کلان عوامل نفوذی برای کنترل بلندمدت جامعه هدف است. این فرایند می‌تواند در حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی و سایر ابعاد حیاتی دنبال شود و هدف آن، سلب تدریجی استقلال تصمیم‌گیری و وابسته‌کردن زیرساخت‌های اساسی به مبدأ نفوذ است. در چنین وضعیتی، جامعه نه فقط دچار فقدان ابتکار و اتکای درونی می‌شود، بلکه در برابر اراده و فشارهای بیرونی نیز آسیب‌پذیر و انعطاف‌پذیر خواهد بود؛ به گونه‌ای که امکان مقاومت مؤثر در برابر سلطه را از دست می‌دهد و به تبعیت ناگزیر از منافع بیگانه کشانده می‌شود.

۱-۴-۴-۲- ناکارآمدسازی

ناکارآمدسازی نظام سیاسی یکی دیگر از راهبردهای کلان عوامل نفوذی برای سلب اعتماد عمومی، تضعیف مشروعیت حاکمیت و بازکردن مسیر برای نفوذ بیشتر است. در این رویکرد، تلاش می‌شود نظام تصمیم‌گیری، سیاست‌گذاری و اجرای حاکمیت دچار اختلال، بی‌نظمی یا ناتوانی در پاسخ‌گویی به نیازهای جامعه شود. این وضعیت ممکن است از طریق ایجاد بحران‌های ساختگی، تشدید ضعف‌های واقعی، دامن زدن به ناکارآمدی مدیریتی یا فلج‌سازی سازوکارهای اجرایی و نظارتی رقم بخورد. هدف نهایی آن است که مقصد نفوذ مهار شود و نظام سیاسی، در نگاه مردم، ضعیف، ناتوان و فاقد کارآمدی جلوه کند؛ شرایطی که پذیرش الگوهای بیگانه و سلطه‌پذیری را تسهیل می‌کند.

۱-۴-۴-۳- استحاله نظام سیاسی

استحاله نظام سیاسی با هدف تغییر ماهیت درونی نظام، بدون فروپاشی ظاهری آن دنبال می‌شود. در این فرایند، تلاش می‌شود تا مبانی، معارف و ارزش‌های برآمده از انقلاب اسلامی به تدریج از ساختار سیاسی تهی شده و جای خود را به عناصر بی‌ریشه یا همسو با گفتمان مبدأ نفوذ بدهند. این تغییر منازعه‌ای کم‌شدت و تدریجی است تا در عین حفظ ظاهر ساختار، محتوای آن دگرگون شود. استحاله سیاسی، اگر موفق باشد، نظام را به وضعیتی می‌رساند که در آن تصمیم‌گیری‌ها، سیاست‌ها و جهت‌گیری‌ها دیگر نه متکی به هویت انقلابی، بلکه تابع منافع و ملاحظات بیگانه است.

۱-۴-۴-۴-۱- مشروعیت زدایی از نظام سیاسی

مشروعیت زدایی از نظام سیاسی نیز یکی دیگر از راهبردهای کلان در طرح نفوذ است که با هدف تضعیف پایگاه اجتماعی حاکمیت و فراهم کردن بستر برای بی ثبات سازی یا حتی براندازی دنبال می شود. این روند از طریق اقداماتی نظیر دین زدایی از جامعه و سیاست، تبلیغات دروغین و اغراق آمیز برای معرفی نادرست نظام و مسئولین، تشدید نارضایتی عمومی، تحریک شکاف دولت و مردم، تضعیف ساختارهای سیاسی کشور و در نهایت ایجاد زمینه ذهنی و روانی برای براندازی انجام می شود. در این مسیر، تلاش می شود چهره‌ای ناکارآمد، غیرعادلانه، غیرپاسخ‌گو یا بی ارتباط با ارزش‌های دینی از نظام سیاسی در ذهن جامعه ساخته شود، به گونه‌ای که ادامه مشروعیت آن زیر سؤال رفته و پذیرش جایگزین‌های بیگانه تسهیل گردد.

۲- چگونگی مقابله با نفوذ

مقابله با نفوذ نیازمند ۵ مؤلفه اساسی است که در ادامه به آن‌ها پرداخته می شود:

۲-۱- پذیرش وجود نفوذ

در گام نخست، پذیرش واقعیت نفوذ و باور به تهدیدات ناشی از آن، شرط ضروری برای طراحی و اجرای هرگونه راهبرد مقابله‌ای است. بدون درک روشن از ابعاد نفوذ، نه تنها حساسیت لازم در میان تصمیم‌گیران و نخبگان شکل نمی‌گیرد، بلکه مقابله با آن نیز به صورت سطحی، واکنشی یا غیرنظام‌مند باقی می‌ماند. باور به نفوذ به معنای پذیرش این واقعیت است که نفوذ، صرفاً یک احتمال نیست بلکه یک تهدید واقعی، فعال و چندلایه است که در صورت نادیده گرفته شدن، زمینه ساز تغییر جهت گیری‌ها، فروپاشی تدریجی هویت و حتی تسلط بیگانگان بر اراده جمعی جامعه خواهد بود؛ بنابراین، جدی انگاری نفوذ پیش نیاز مقابله با آن است.

۲-۲- برنامه ریزی ضد نفوذ

برنامه ریزی ضد نفوذ دومین گام اساسی در مقابله با طرح‌های نفوذ است که پس از پذیرش واقعیت نفوذ و باور به ضرورت مقابله با آن، آغاز می شود. این مرحله مبتنی بر مجموعه‌ای از اقدامات شناختی، سازمانی و عملیاتی است که هدف آن، طراحی راهبردها و

ساختارهای دفاعی مؤثر در برابر نفوذ است. برنامه ریزی ضد نفوذ، در وهله نخست، مستلزم خودشناسی است؛ یعنی شناخت دقیق نقاط ضعف به عنوان دروازه های نفوذ و نقاط قوت به عنوان موانع بازدارنده. این شناخت زمینه ساز تصمیم سازی هدفمند و اولویت گذاری در طراحی اقدامات مقابله ای خواهد بود.

گام بعدی، شناخت مبدأ نفوذ است که شامل تحلیل شیوه تفکر و نگاه دشمن به جامعه هدف، درک فرصت ها و تهدیداتی که از سوی مقصد احساس می کند و نیز شناخت اهداف، راهبردها و الگوهای عملیاتی او در طرح نفوذ است. این شناخت، به نوعی نقشه ذهنی دشمن را آشکار می سازد و امکان پیش دستی راهبردی را فراهم می کند. در ادامه، برنامه ریزی ضد نفوذ نیازمند طراحی اقدامات مشخص برای رصد، مهار و خنثی سازی عوامل نفوذی، نهادسازی در بخش های مختلف برای مقابله تخصصی با نفوذ و ایجاد هم افزایی میان دستگاه های مسئول است. در این میان، سازمان های اطلاعاتی و امنیتی نقش محوری در طراحی، هدایت و اجرای این برنامه ها دارند و تقویت زیرساخت های اطلاعاتی یکی از پیش نیازهای کلیدی موفقیت در این حوزه به شمار می آید.

۲-۳- رصد

رصد سومین گام اساسی در فرایند مقابله با نفوذ است که به معنای پایش و کشف عوامل نفوذی، دروازه های نفوذ و نقشه دشمن تعریف می شود. این اقدام باید حوزه هایی مانند محتوای رسانه ای، افراد، افشار، سازمان ها، فرایندهای تصمیم گیری، کالا، خدمات، سامانه های فنی و سایر موارد اثرگذار را دربر گیرد. رصد از طریق هوشیاری افراد و سازمان های متولی انجام می شود و به منظور تحقق اهدافی مانند کشف نفوذ، شناسایی عناصر نفوذی، کشف دروازه های نفوذ و شناسایی آماج ها، اهداف و راهبردهای عوامل نفوذی صورت می گیرد. برای اثربخشی این فرایند، اقداماتی نظیر ایجاد سامانه رصد نفوذ دشمن، تعریف شاخص برای یافتن عناصر نفوذی، افزایش و تعمیق اشراف اطلاعاتی و سازمان دهی رصد در ساختارهای تخصصی پیشنهاد می شود. رصد فعال زمینه ساز تصمیم گیری دقیق و اقدام به موقع در برابر طرح های نفوذ است.

۲-۴- مهار

مهار به عنوان گام چهارم در مقابله با نفوذ، مجموعه اقداماتی است که پس از کشف، با هدف جلوگیری از تداوم یا گسترش فعالیت عوامل نفوذی انجام می‌گیرد. این اقدامات شامل سد کردن ورود عوامل نفوذی، بستن دروازه‌های نفوذ، خنثی سازی نقشه‌ها و اقدامات دشمن و در صورت لزوم، برخورد قاطع با مسئولان یا وابستگان متخلف است. مهار، نقشی کلیدی در قطع زنجیره نفوذ ایفا می‌کند و هم‌زمان جنبه پیشگیرانه و تنبیهی دارد.

۲-۵- پیشگیری از نفوذ

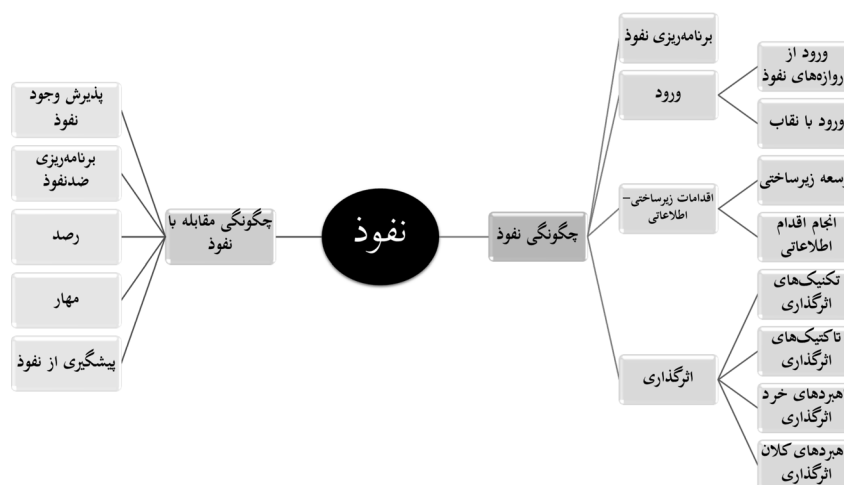
یکی از اقدامات اساسی به منظور مقابله با نفوذ دشمن، پیشگیری است. پیشگیری از نفوذ به معنای تقویت زیرساخت‌های مقاومت اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در برابر تهدیدات نرم و پیچیده دشمن است. یکی از مهم‌ترین اقدامات پیشگیرانه آگاهی بخشی است. آگاهی بخشی یکی از مؤلفه‌های بنیادین در مقابله با نفوذ است و ناظر بر تقویت درک، حساسیت و شناخت افراد جامعه نسبت به تهدیدهای پیچیده و تدریجی دشمن است. افراد در موقعیت‌های گوناگون اجتماعی، فرهنگی، رسانه‌ای یا مدیریتی، به‌ویژه کسانی که تأثیرگذارند یا در معرض هدف‌گیری جریان‌های نفوذی قرار دارند، نیازمند ارتقای سطح بصیرت و توان تشخیص خود هستند. اهمیت این مسئله در آن است که بخشی از نفوذ نه با اجبار و اغفال، بلکه با غفلت و بهره‌گیری از جهل افراد انجام می‌گیرد و تنها آگاهی می‌تواند زمینه‌ساز مقاومت در برابر آن شود.

موضوعاتی که آگاهی درباره آن‌ها ضرورت دارد، طیف وسیعی را دربرمی‌گیرد؛ از شناخت دشمن، نقشه‌ها و راهبردهای او تا فهم شیوه‌های تفرقه افکنی، شناخت نفوذی، نقاط آسیب‌پذیر و تحلیل صحیح وقایع اجتماعی. برای انتقال این آگاهی، روش‌هایی همچون شفاف‌سازی، تبیین منصفانه وقایع، آشکار کردن چهره واقعی دشمن، اطلاع‌رسانی دقیق درباره دستاوردها، تقویت آمادگی نظری و گسترش فرهنگ تفکر و مطالعه مؤثر خواهند بود. این مجموعه، به شکل‌گیری یک سپر ذهنی و فرهنگی در برابر طرح‌های نفوذی کمک می‌کند.

همچنین، در این مسیر، راهبردهایی همچون قوی شدن در ابعاد گوناگون، از جمله علمی، اقتصادی، امنیتی و رسانه‌ای—به عنوان پایه‌هایی اساسی برای کاهش نفوذپذیری

شناخته می‌شوند. قدرت یافتن در این حوزه‌ها نه تنها ظرفیت ایستادگی داخلی را افزایش می‌دهد، بلکه می‌تواند دشمن را از تداوم دشمنی و پیگیری راهبرد نفوذ منصرف سازد. همچنین، اتحاد ملی و اسلامی نقش محوری در این فرایند دارد؛ به گونه‌ای که هم اتحاد میان ملت‌های اسلامی در برابر تهدیدات مشترک و هم انسجام میان دولت و ملت، نخبگان، نهادها، گروه‌های اجتماعی و اقشار گوناگون جامعه، عاملی مؤثر در جلوگیری از گسست‌های داخلی و تقویت جبهه درونی در برابر طرح‌های نفوذی به شمار می‌رود. از دیگر محورهای مهم پیشگیری، می‌توان به ارتقای عزت، استقلال و اعتماد به نفس ملی و نیز تقویت امید جمعی اشاره کرد؛ عناصری که به شکل‌گیری جامعه‌ای مقاوم، باانگیزه و مصمم در برابر تهدیدهای نرم کمک می‌کنند. در این مسیر، ترویج مؤلفه‌های اعتدال‌بخش فرهنگ دینی، ملی و انقلابی مانند ارزش‌های خانوادگی، ساده‌زیستی، نفی اشرافی‌گری و دوری از اسراف، اهمیت ویژه‌ای دارد. این مؤلفه‌ها، به دلیل آنکه موجب تعالی درونی جامعه و افزایش ظرفیت نفوذناپذیری در برابر دشمن می‌شوند، نقش راهبردی در تقویت بنیان‌های فرهنگی ایفا می‌کنند. همچنین، ایجاد تغییرات فرهنگی مثبت به معنای حذف مؤلفه‌هایی است که فرهنگ بومی را نامناسب، ناکارآمد یا عقب‌مانده جلوه می‌دهند و جایگزین کردن آن‌ها با مؤلفه‌هایی که موجب خودباوری، استقلال فرهنگی و استحکام اجتماعی می‌شوند. این بازسازی فرهنگی، بستر را برای کاهش نفوذپذیری و افزایش تاب‌آوری جمعی فراهم می‌سازد.

در بعد رسانه‌ای و ساختاری، ارتقای توانمندی رسانه‌های داخلی برای جذب مخاطب و اثرگذاری بر افکار عمومی اهمیت بالایی دارد، به ویژه در فضای رقابتی و تهدیدآمیز رسانه‌های بیگانه. افزون بر این، حکمرانی مؤثر در فضای مجازی به عنوان بستری تعیین‌کننده در شکل‌گیری ادراکات عمومی، از الزامات جدی پیشگیری از نفوذ تلقی می‌شود. در نهایت، مواجهه خردورزانه با اندیشه‌های غربی و عناصر غرب‌زده، به ویژه در ساختار دولت و نیز اصلاح قوانین و مقرراتی که بستر نفوذ را فراهم کرده‌اند، از اقدامات ضروری در سطح سیاست‌گذاری و حکمرانی به شمار می‌روند. شکل زیر، به صورت خلاصه، یافته‌های پژوهش را نمایش می‌دهد.

شکل ۲. الگوی نهایی پژوهش: چگونگی نفوذ و چگونگی مقابله با آن

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

پژوهش حاضر با هدف بازخوانی و ترکیب تفسیری پژوهش‌های بومی پیرامون پدیده نفوذ، درصدد پاسخ‌گویی به دو پرسش مهم درباره چگونگی نفوذ و چگونگی مقابله با نفوذ در بستر جمهوری اسلامی ایران بوده است. یافته‌های حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد که فرایند نفوذ با برنامه‌ریزی نفوذ آغاز می‌شود، سپس مرحله ورود با بهره‌گیری از دروازه‌های نفوذ (نظیر شکاف‌ها، ضعف‌ها و خلأهای ساختاری) و نقاب‌های متنوع (فرهنگی، اقتصادی، بشردوستانه و...) انجام می‌گیرد. در ادامه، اقداماتی نظیر کادرسازی، سکوسازی، شبکه‌سازی و پشتیبانی عملیاتی، بستر لازم برای اثرگذاری را فراهم می‌سازند. مرحله اثرگذاری نیز در قالب یک الگوی چندسطحی از تکنیک‌ها، تاکتیک‌ها، راهبردهای خرد و راهبردهای کلان دنبال می‌شود که عوامل نفوذی نقش محوری در طراحی و اجرای آن‌ها ایفا می‌کنند.

در مقابل، مقابله با نفوذ نیز مستلزم رویکردی چندلایه، نظام‌مند و فراتر از اقدامات صرفاً امنیتی است. این مقابله با پذیرش واقعیت نفوذ به عنوان یک تهدید فعال، پیچیده و چندبُعدی آغاز می‌شود؛ زیرا بدون باور به وجود این تهدید، طراحی و اجرای هرگونه راهبرد مقابله‌ای، از اساس دچار خلل خواهد بود. گام دوم، برنامه‌ریزی ضد نفوذ است

که متکی بر شناخت دقیق از مبدأ نفوذ، نقاط آسیب پذیر داخلی، اهداف و شیوه های دشمن بوده و با محوریت سازمان های اطلاعاتی-امنیتی و با مشارکت دیگر نهادهای مهم دنبال می شود. در ادامه، رصد مستمر و دقیق عوامل نفوذی و دروازه های نفوذ، نقش کلیدی در تصمیم گیری به موقع و هدفمند ایفا می کند. گام چهارم، مهار عوامل نفوذی و خنثی سازی نقشه های دشمن است که باید با ترکیبی از تدابیر بازدارنده، اصلاحی و اقدامات قاطع قضایی همراه باشد. در نهایت، پیشگیری از نفوذ از طریق تقویت بنیه های فرهنگی، معرفتی، رسانه ای، حکمرانی، وحدت اجتماعی، اعتماد به نفس ملی و ارتقای آگاهی عمومی در برابر روش های نفوذ، به ویژه در میان نخبگان و اقلشار اثرگذار، یکی از بنیادی ترین سطوح مقابله است. مقابله مؤثر با نفوذ، تنها در پرتو آمیزه ای از آگاهی، قدرت نرم، انسجام اجتماعی و حکمرانی هوشمند امکان پذیر است.

در مجموع، این پژوهش با تحلیل و ترکیب دیدگاه ها و یافته های پیشین، به دنبال آن بود که چارچوب مفهومی بومی، جامع و نظام مندی برای تبیین ماهیت چندوجهی نفوذ و نیز اقدامات مقابله ای با آن ارائه دهد. این چارچوب می تواند مبنای نظری مناسبی برای پژوهش های آینده، طراحی سیاست های کلان ضد نفوذ و ارتقای سطح آگاهی نخبگان، مدیران و افکار عمومی نسبت به یکی از پیچیده ترین تهدیدها در دوران معاصر باشد. در پایان، مبتنی بر یافته های پژوهش پیشنهاد های کاربردی و پژوهشی زیر ارائه می شود:

پیشنهادهای کاربردی

۱. تدوین «نقشه تهدید نفوذ» برای جمهوری اسلامی ایران در سه سطح ملی، نهادی و بخشی، با هدف شناسایی خلأها، دروازه ها، نقاب ها و آسیب پذیری های موجود؛
۲. ایجاد «سامانه ملی رصد و هشدار نفوذ» با محوریت نهادهای اطلاعاتی-امنیتی و مشارکت نخبگان دانشگاهی برای رصد تحرکات عوامل نفوذی، شبکه ها و الگوهای اثرگذاری؛
۳. نهادینه سازی آموزش مقابله با نفوذ در قالب «کارگاه های سواد راهبردی» برای مدیران، نخبگان، دانشگاهیان، روزنامه نگاران و فعالان فرهنگی؛
۴. پالایش فرایندهای انتصاب، استخدام و گزینش در نهادهای کلیدی (سیاسی، فرهنگی، علمی، امنیتی) بر اساس شاخص های نفوذ پذیری به عنوان اقدام پیشگیرانه؛

۵. ارتقاء ظرفیت نفوذناپذیری فرهنگی در سیاست‌های فرهنگی، از طریق تمرکز بر تقویت مؤلفه‌هایی چون عدالت خواهی، استقلال طلبی، سبک زندگی اسلامی-ایرانی، عقلانیت انقلابی و انسجام ملی؛
۶. تدوین «سند ملی صیانت از نخبگان» به منظور پیشگیری از نفوذ نرم در جوامع علمی، فرهنگی، فناوریانه و مدیریتی کشور از طریق سازوکارهای ایجابی و سلبی.

پیشنهاد‌های پژوهشی

۱. توسعه چارچوب مفهومی تدوین شده در این پژوهش از طریق مطالعات بیشتر بر اجزای مختلف آن، مانند بررسی اهداف کلان نفوذ یا ترسیم دقیق ماتریس اثرگذاری عوامل نفوذی و همچنین بررسی بیشتر پویایی‌های درونی میان اجزای آن؛
۲. تحلیل تطبیقی انواع دروازه‌های نفوذ در ایران از منظر ساختاری، کارکردی و فرهنگی، با تمرکز بر شکاف‌های اجتماعی، ضعف‌های حکمرانی و خلأهای قانونی؛
۳. تحلیل تجربه کشورهایی که مقصد نفوذ کشورهای غربی بوده‌اند، مانند چین، روسیه و کره شمالی؛
۴. بررسی تأثیر هوش مصنوعی، پلتفرم‌های هوشمند، واقعیت افزوده و الگوریتم‌های شبکه‌های اجتماعی در طرح‌های نفوذ؛
۵. بررسی کاربست هوش مصنوعی در رصد و مهار عوامل نفوذی و طرح نفوذ؛
۶. تحلیل پویای ماتریس اثرگذاری عوامل نفوذی از منظر تعامل میان تکنیک‌ها، تاکتیک‌ها، راهبردهای عملیاتی و راهبردهای کلان در بستر جمهوری اسلامی ایران.

منابع

- احمدی، وحیده، (۱۳۹۶)، اسرائیل و کشورهای پیرامونی؛ نفوذ امنیتی با پوشش اقتصادی، فصلنامه مطالعات راهبردی، ۲۰(۷۶)، ۱۱۳-۱۳۶.
- احمدیان، علی اکبر، (۱۳۹۴)، «نظریه نفوذ»؛ تبیین ماهیت انواع نفوذ و رابطه آن‌ها با دستگاه چهار طیفی تهدید، با بهره‌گیری از دیدگاه‌ها و بیانات امام خامنه‌ای (حفظه الله)، فصلنامه علمی-پژوهشی آفاق امنیت، ۸ (۲۸)، ۳۵-۶۸.
- افراشته، مه‌ری و فرمان‌فرمایی، تکتم، (۱۳۹۶)، شناسایی عوامل نفوذ فرهنگی در تمایل افراد به نوع جدید زندگی زوجین (هم‌خانگی)، مجله مدیریت فرهنگی، ۱۱(۳۷)، ۹۹-۱۰۸.
- اکبری، عابد، (۱۳۹۹)، مفهوم‌شناسی نفوذ، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.
- بابایی، محمدباقر، (۱۳۹۵)، راهبرد مقابله با جریان نفوذ از منظر قرآن. مجله سیاست دفاعی، ۲۵(۹۸)، ۱۶۳-۱۸۹.
- باقری‌چوکامی، سیامک، (۱۳۹۶)، تحول پارادایمی نفوذ و ملاحظات امنیتی، فصلنامه پژوهش‌های حفاظتی-امنیتی دانشگاه جامع امام حسین (علیه‌السلام)، ۶(۲۲)، ۱-۲۴.
- بایزیدی، رحیمی و خوش‌کار، امیرعباسی، (۱۳۹۹)، رژیم‌های ژئوپولیتیک، ژئواکونومی و ژئوکالچری نفوذگذار در نظم‌سازی جهانی؛ و چالش‌های پیش‌روی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران، در عابد اکبری، مفهوم‌شناسی نفوذ (صص ۷۵-۹۱)، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.
- بصیری، محمدعلی و باقری، محسن، (۱۳۹۷)، نقش سازمان‌های اطلاعاتی-امنیتی جمهوری اسلامی ایران در مقابله با نفوذ و تأمین امنیت ملی از منظر مقام معظم رهبری، تهران: چهارمین همایش تبیین اندیشه دفاعی امام خامنه‌ای.
- بیات، جلیل، (۱۳۹۹)، نفوذ فرهنگی به مثابه اسب تروا غرب در ایران، در عابد اکبری، مفهوم‌شناسی نفوذ (صص ۵۵-۷۴)، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.
- تاجیک، هادی و حمزه‌پور، علی، (۱۴۰۲)، راهبرد انگلیس در نفوذ فرهنگی به جمهوری اسلامی ایران و ارائه راهکارهای مقابله با آن، فصلنامه بحران پژوهی جهان اسلام، ۱۰(۱)، ۲۰-۴۱.
- حسینی‌نژاد، بی‌بی‌راضیه و ارجینی، حسین، (۱۴۰۱)، تحلیل زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی مؤثر بر نفوذ فرهنگی؛ با تأکید بر اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب، معرفت، ۳۱(۳)، ۷۱-۸۳.
- دوستدار، رضا و ذوقی، صفی‌الله، (۱۳۹۸)، بررسی مفهوم نفوذ در اندیشه سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای، بصیرت و تربیت اسلامی، ۱۶(۴۹)، ۳۷-۶۶.
- دهقانی، محمدحسن (۱۳۹۹)، نگاهی راهبردی به مسئله نفوذ در ایران، در عابد اکبری، مفهوم‌شناسی نفوذ (۱۸۷-۱۹۶)، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.
- راجی، محمدحسین، (۱۳۹۴)، راه‌های نفوذ دشمن، مشهد، کتابستان مآجد.

- رحیمی، بهمن؛ ایزدی، فؤاد؛ سام دلیری، کاظم؛ ثنا قربانی، جلال؛ رضایی بجستانی، محمدرضا و موسوی امیرآباد، عاطفه، (۱۴۰۱)، طرح راهبردی مقابله با نفوذ امنیتی - اطلاعاتی آمریکا در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر آراء و اندیشه امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، فصلنامه امنیت ملی، ۱۲(۴۳)، ۶۶-۳۳.
- رستم‌پور، محمد، (۱۴۰۲)، موریانگی: نفوذ و نفوذی در ادبیات رهبر معظم انقلاب (۱۳۶۸-۱۳۹۵)، تهران: انتشارات ایران.
- رستمی، محمد، (۱۴۰۱)، بررسی طرح برنامه‌ریزی شده نفوذ دشمن از دیدگاه مقام معظم رهبری، قم، شهید کاظمی، چاپ نهم.
- روحی، مهدی؛ فیروزکوهی، مهدی؛ کریم‌زاده، علی؛ برزنونی، محمدعلی؛ حمزه‌پور، علی و صفری، ابراهیم (۱۴۰۱)، چستی نفوذ فکری-فرهنگی، نشریه علمی آفاق امنیت، ۱۵(۵۴)، ۱۹۷-۲۲۷.
- ساوه‌درودی، مصطفی و تنهایی، علیرضا، (۱۴۰۱)، چستی، چرایی و چگونگی نفوذ و راهکارهای مقابله با آن از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، فصلنامه پژوهش‌های راهبردی ارتش، ۱۱(۱)، ۱۳۹-۱۶۴.
- سعیدی، روح‌الامین، (۱۳۹۹)، طرح نفوذ از طریق دیپلماسی علمی در عصر استعمار نوین، در عابد اکبری، مفهوم‌شناسی نفوذ (صص ۱۷۱-۱۸۶)، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.
- سعیدی صابر، احسان و دژگام، محمد، (۱۴۰۱)، مفهوم‌شناسی نفوذ در اندیشه رهبران انقلاب اسلامی ایران، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر تهران.
- سلیمانی، یاسر؛ سلیمانی، مرتضی و بصیری، علیرضا، (۱۳۹۶)، «بررسی تطبیقی نفوذ اقتصادی در چارچوب منویات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و دانش اطلاعاتی-امنیتی»، فصلنامه علمی-پژوهشی آفاق امنیت، ۱۰(۳۵)، ۳۷-۶۲.
- سهرابی، بابک، اعظمی، امیر و یزدانی، حمیدرضا، (۱۳۹۰)، آسیب‌شناسی پژوهش‌های انجام شده در زمینه مدیریت اسلامی با رویکرد فراترکیب، چشم‌انداز مدیریت دولتی، ۲(۶)، ۹-۲۴.
- عالی‌خانی، غلام‌رضا و زکیه، عالی‌خانی، (۱۴۰۰)، رهیافتی بر تبیین نفوذ فرهنگی و عوامل آن با تأکید بر آیات قرآن و اندیشه‌های رهبر معظم انقلاب اسلامی، فصلنامه علمی-حقوقی قانون‌یار، ۴(۱۶)، ۱۸۷-۴۰۶.
- علوی، یحیی و مجاهد، فرهنگ، (۱۳۹۶)، بررسی مؤلفه‌های نفوذ اقتصادی در قراردادهای سرمایه‌گذاری خارجی با تأکید بر «الگوی قرارداد نفت ایران»، فصلنامه علمی-پژوهشی آفاق امنیت، ۱۰(۳۵)، ۶۳-۹۲.
- فیض، داوود؛ شرفی، وحید؛ آقایی، هادی و محمدیاری، زهره، (۱۳۹۴)، شناسایی ذهنیت افراد نسبت به نفوذ با استفاده از روش کیو، مجله سیاست دفاعی، ۲۴(۹۳)، ۷۳-۱۰۰.
- قنبری، محمد؛ رستمی مرادی، محمدصادق و وطن‌دوست، غلام‌رضا، (۱۳۹۷)، الگوی دفاعی مقام معظم رهبری و فرمانده کل قوا (مدظله‌العالی) در مقابله با نفوذ دشمن، تهران: چهارمین همایش تبیین اندیشه دفاعی امام خامنه‌ای.

- کوشکی، محمدصادق، (۱۳۹۹)، طرح نفوذ و شاخص سازی چهره های ضعیف علمی در محافل دانشگاهی، در عابد اکبری، مفهوم شناسی نفوذ (صص ۱۹۷-۲۱۶)، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران.
- گنج خانی، احمد، (۱۴۰۲)، راهکارهای قرآنی مقابله با نفوذ دشمن در جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر اندیشه امام خامنه ای (مدظله العالی)، دوفصلنامه علمی-تخصصی مطالعات اعتقادی سیاسی، (۱)، ۷۳-۹۵.
- گوهری مقدم، ابوذرو کیانی مجاهد، حامد، (۱۳۹۷ الف)، نفوذ گفتمانی ایالات متحده آمریکا در جمهوری اسلامی ایران بر مبنای اندیشه های مقام معظم رهبری، فصلنامه پژوهش های انقلاب اسلامی، ۷ (۲۴)، ۹۷-۱۱۵.
- گوهری مقدم، ابوذرو کیانی مجاهد، حامد، (۱۳۹۷ ب)، تحلیل سیستمی مسئله نفوذ و منظومه اثرگذاری آن با تأکید بر ابزارهای نوین دیپلماسی، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، ۲۱ (۸۰)، ۱۵۹-۱۸۲.
- متقی، ابراهیم و امینی، حسین، (۱۳۹۶)، نشانه شناسی نفوذ در سیاست خارجی ایران (با تأکید بر دهه ۱۳۹۰)، فصلنامه علمی-پژوهشی آفاق امنیت، ۱۰ (۳۵)، ۹۳-۱۲۰.
- متقی، ابراهیم، (۱۳۹۹)، ترمیدور و معادله نفوذ در کشورهای انقلابی، در عابد اکبری، مفهوم شناسی نفوذ (صص ۲۷-۵۴)، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران.
- مطیعی، میثم؛ عترت دوست، محمد و سلطانی، مرتضی، (۱۳۹۹)، گفتمان کاوی جریان های نفوذ فکری-فرهنگی دشمنان در عصر امیرالمؤمنین علی (علیه السلام)، فصلنامه علمی «تحقیقات علوم قرآن و حدیث» دانشگاه الزهراء، ۱۷ (۴)، ۱۷۵-۲۱۲.
- نصیری، علی اصغر؛ نظامی پور، قدیر و رشیدی زاده، بهنام، (۱۳۹۷)، نفوذ پسابرجامی در نیروهای مسلح و راهکارهای مقابله با آن، فصلنامه پژوهش های حفاظتی-امنیتی دانشگاه جامع امام حسین (علیه السلام)، ۷ (۲۵)، ۴۱-۶۲.
- نکولعل آزاد، فاطمه، (۱۳۹۹)، چین و مسئله نفوذ به واسطه آموزش زبان انگلیسی؛ درس هایی برای ایران، در عابد اکبری، مفهوم شناسی نفوذ (صص ۲۱۷-۲۲۹)، تهران: انتشارات موسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین المللی ابرار معاصر تهران.
- Sandelowski, M.J., & Barroso, J. (2007) Handbook for Synthesizing Qualitative Research. New York: Springer
- Zimmer, L. (2006) Qualitative Meta-Synthesis: A Question of Dialoguing with Texts. Methodological Issues in Nursing Research, 53(3), 311-318, (DOI:10.1111/j.1365-2648.2006.03721.x)

